

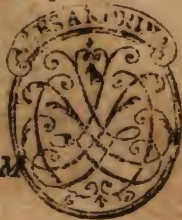
Q
b: 12.

5A 611

DE IVRE BELLI:
DISSERTATIO
IACOBI CAIMI
VTINENSIS.

ACCESSIT EIVSDEM
EPISTOLA GRATVLATORIA
Ad Summum Pontificem
CLEMENTEM IX.

Parauij, Typis Petri Mariae Frambotti. 1678.
Superiorum permissu.

Ex Legatu Josephi Campani. J. V. D.

28. The number of days in the month of

OPUSCULUM

DE IVRE BELLI

Illustrissimis , atque Excellentissimis D.D.D.

BAPTISTÆ NANIO D. MARCI

PROCVRATORI, ET EQVITI.

LEONARDO PISAVRO

D. MARCI PROCVRATORI,

PETRO MOCENICO EQVITI,

Vigilantissimis Patauini Gymnasij

MODERATORIBVS,

Rei Literariæ Patronis , Propagatoribus

GENEROSISSIMIS,

Vtriusque Temporis , & Bellorum, & Pacis

SIDERIBVS LVCIDISSIMIS,

VENETÆ REIPVB. SERENISS.

SENATORIBVS MAXIMIS,

IACOBVS CAIMVS PROFESSORVM

MINIMVS

D. D. D.

EX IOANNE RHODIO DANO
AD IACOBVM CAIMVM
Titiani Oppidi Comitem in Patria
Fori Iulij ,
Et in Patauino Gymnasio
Iuris ciuilis Interpretem primæ Sedis
Nec non Collegij Vniuersitatis
Præsidem.

DISTICHON.

I *Us Pacis , Bellique colis sermone diserto ,
Nec placitis absunt dicta , fidesque tuis .*

DISSERTATIO

DE

IVRE BELLI.

Itæ humanæ curriculum natura homini tam breuissimum, quam asperrimum dedit, ut scribit Polidor. Virgil. in Epistola ad Dialogum, de Patientia. Indè

non minus verè, quàm graphicè dicta est vita hominis, militia super terram. Viuere militare est, inquit Seneca lib. 10. epist. Discordiarum enim plena sunt omnia, nam & mundi partes, & elementa ipsa inter se pugnare & Philosophi asserunt, & Lucretius cecinit. Bellum inter Deos ipsos inuicem agitari, dixit Plato in Euthyphrone, sed & mortalium bellis adesse Deos, fauere, ad-

uerſari, ſæpius meminit Homerus in Iliade;
 & refert Dio Chryſoſtom. in tract. Quod
 Ilium non ſit captum; nec omninò impiè,
 vel fabuloſè, cum certiffimè è ſacris literis
 Deus Optim. Maxim. Iudæis contra Gentes
 ſæpè adſuerit, opemque tulerit. Animalia
 quoque bruta bellandi ſenſum, & arma à
 natura ipſa arripuiſſe, hauſiſſe, expreſſiſſe,
 refert Cicero non ſemel, & Xenoph. libr. 2.
 de Vita Ciri, quod muſſitauit ex noſtris Ioan.
 de Lignano, & refert Caſtrenſ. *in l. ex hoc*
iure nu. 3. ff. de iuſt. & iur. Taurum ferire
 cornu, ungula equum, ſcripſit Anacreon, &
 gallos gallinaceos pugnaciſſimos appellauit
 Petronius, vndè vetus prouerbiū, *formicæ*
ſua bilis ineſt. Scribit Ariſtoteles libr. 7. Po-
 liticor. cap. 14. totam vitam hominis in hæc
 duo, bellum, ſcilicet, & pacem, eſſe diuiſam,
 quod & Iuſtinianus noſter expreſſit *in præm.*
Inſtitut. At dicere poſſumus, & in pace quo-
 tidie in Iudicijs eſſe bellandum, & forenſi
 duello dimicandum: Bellamus & nos, ait
 ille, lentaque Fori pugnamus arena. Hinc
 arma, & leges, quæ pacis incrementa ſunt,
 mutuo ſe ſouent auxilio. Leges bella tem-
 perant, eorūque iura moderantur, cōhi-
 bentes

bētes vim armatam, vt Rubricā indicat, *de re militari*. è contra iura bellicę virtutis præsidio fouentur, cum Togatis etiam illa exercitibus detur vtī manu militari. *l. qui restitueret. ff. de rei vindicat.* & habere gladij potestatem in homines facinorosos. *l. imperium ff. de Iurisd. omn. Iud.* quod eruditè obseruauerunt Cuiac. Tholosan. & alij.

Ceterum, bella ex iure gentium introducta esse, asserit Hermogenianus *in l. ex hoc iure. 5. ff. de iust. & iur.* Quinimò natura ipsa arma suppeditauit, & ferrum, & ligna, & lapides. Scripsit Caius lib. 1. ad l. 12. tabul. vt legimus *in l. si caluitur 233. §. telum ff. de verb. significat.* teli nomine contineri lapidem, lignum, & ferrum; & quidem lapidem primum, veluti telum natura ipsa parabilius miti solitum aut manu aut funda. Lapidē Dauid Palæstinum gigantem percussit: lapidum ictu plurimi periere; funditores milites refert Liuius, & Cæsar, qui fundas librales appellat, quasi quæ lapides libræ pondo emittant, sed & Poeta noster Tassus eosdem commemorat, necitque sagittarijs funditores. Fundarum originem Plin. Phœnicibus tribuit, Strabo Ætolis, communis opinio Balearibus; Caro-

lus Malatesta in oppugnatione Cadubrij, anno 1508, vt nobis proximiora referam, ictu lapidis interijt, vt testatur Gherardus de Roo, Austriac. historiæ lib. 12.

Quod itaque dicitur, bella iuris gentium esse, non ita intelligendum est, vt iuris naturalis etiam non sint. Si enim vita nostra in aliquas insidias, si in vim, in tela, aut latronum, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediendæ salutis; & hæc est, inquit Cicero pro Milone, *non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, sed ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus*: Vnde Paulus libr. 10. ad Sabinum, vt legimus in *l. scientiam. 46. §. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. Qui cum aliter, ait, tueri se non possent, damnum culpa dederunt, innoxij sunt*, vim enim vi defendere omnes leges, omniaque iura permittunt, quod adnotauit Ioan. Dart. in opusculo de Iure nat. gent. & civil. cap. 1. circa medium, versic. Secundum exemplum. Et facit quod Vlpianus obseruat in *l. 1. §. cum arietes ff. si quadrup. pauper. fecis. dicat. vbi, licet dixerit, animalia sensu rationis carentia*
non

non posse iniuriam facere , cum tamen duo arietes , vel boues comisissent , distinguit cum Q. Mutio, vt , si quidem periisset qui aggressus erat , cessaret actio , si is, qui non prouocauerat , actio competeret . Animalia læsa & ipsa iure suo recurrunt ad arma naturalia , quod adeò verum , vt id appareat etiam antequam illa habeant , patet in vitulo , qui , vt aduertit Lucretius , iratus fronte petit , & vrget infensus antequam cornua extent. Denique animalia quoque bruta ratione quadam uti , hoc est quadam rationis imagine , Plutarchus asseruit in opusculis. Vim vi repellere , est quidem de iure naturali. Nec obstat, quod Hermogenianus in dict. *l. ex hoc iure* , & Florentinus in *l. vt vim ff. de Iust. & iur.* ad ius gentium bella , & defensionem referant ; quia , omissa Decij consideratione in ead. *l. vt vim* : Dicendum est, Compilatores Pandectarum ex illis auctoribus adscripsisse propulsationem aduersus vim illatam , iuri gentium , non tamen exclusisse ius naturale. Multa sunt quæ & iuris naturalis sunt , & gentium ; Primatus , & regia dominatio vtriusque iuris esse ita censetur , vt ex primatu , qui reperitur etiam in

Api-

Apibus, inferatur ad Monarchiam, & Regiam potestatem, cuiusmodi exemplum suppeditat Polib. lib. 6. de Monarchia, & Regno. Verum, cum non omnia, quæ iure naturali admittuntur, continuò iure gentium comprobata sint, dubitari poterat de bello, & defensione; Hanc dubitationem Florentinus resoluit indicans, id prætereà Iuris gentium esse, quod comprobatur ex eodem Florentino, dum subdit, *cum inter nos cognationem quandam natura constituerit, consequens est, hominem homini insidiari nefas esse*, atque ita argumentatur à Iure naturali ad ius gentium, quod pulchrè animaduertit Franc. Hotoman. in §. *ius autem gentium instit. de iur. nat. gent. & civil.* & uberius Tiber. Decian in tract. *criminal lib. 2. cap. 6. nu. 7.* & Hubert. Gyphan. *disputat. iur. libr. 1. disput. 1. nu. 25.* ubi defensionem, prò varietate iurium, variam esse dicit, iure scilicet naturali omnibus animalibus tam brutis, quàm hominibus, ratiocinatione verò iuris gentium solis hominibus esse tributam: Quia siue spectemus vetustissimam rerum communionem, siue distinctionem dominiorum, & rerum communio, licet à Platone probata, parit discordiam, ut Papi-
nianus

nianus ait in *l. cum pater. 79. §. dulcissimis*
fratribus. ff. de legat. 2. & eandem excitat illa
 distinctio inter meum, & tuum, ut testatur
 Cicero in opusculo, de officijs. Hinc inter fini-
 timos facilem esse bellorum occasionem, &
 usum, ostendit Constantinus Porphyrogenitus
 in libr. de administrando imperio cap. 10.
 Bellum itaque & naturalis, & gentium iuris
 esse dignoscitur, naturali scilicet ratione
 excitatum, introductum uè humanis exigenti-
 bus necessitatibus, veluti iustitiæ tutamen
 aduersus improborum fraudem, & vim. Nisi
 enim timerent iniuriam inferentes, punitio-
 nem, aut vindictam, pateret aditus ingeminan-
 di crimina, rursusq; iniurias inferendi, esset-
 que orbis, rerumq; omnium pessima condi-
 tio, si Tyranni quidem, latrones, & rapto-
 res possent impunè iniurias facere, & oppri-
 mere bonos, & innocentes, nec liceret vicis-
 sim innocentibus animaduvertere in nocentes.

Sed & bello cœpit abuti mortalium ambi-
 tio, & auaritia ad opprimendos infortes, &
 occupanda aliena. Donell. *libr. 1. commentar.*
Iur. ciu. cap. 7. ante finem, ut inde diuidi cœ-
 perit bellum in iustum, & iniustum, atque
 ita sensim ex aureo seculo ferreum emanaue-
 rit,

rit, & ex concupiſcentijs, & malitijs homi-
 num iniuſta bella, veluti ex altera Pandoræ
 pixide proceſſerint ferino more, & ingenio,
 vt à belluis deductum nomen videatur, vt
 exiſtimarunt Feſtus, & Cicero, quia bellua-
 rum ſit irrita, & pernicioſa diſſenſio; licet
 nonnulli bellum per antiphrasim dici velint,
 quia nihil belli, aut pulchri habet; Alij à bel-
 lo, & pulchro propter illius finem bonum, &
 honeſtum, qui intrinſecus eſt iniuriæ propul-
 ſatio, extrinſecus verò, pax. Sed verè iniu-
 ſta bella iuris gentium non ſunt, cum ratione
 naturali careant, non igitur bella ſed inua-
 ſiones, & latrocinia; Ant. Fab. *in rationalib.*
ad dict. l. ex hoc iure. cum bellum ſit *Publica,*
& iuſta de re aliqua armorum contentio. Vtun-
 que ſit, bella perpetuò duratura, atque adeò
 inualitura quàm diù hæc ipſa natura homi-
 num extiterit, ſcripſit Agathias, de imper. &
 reb. geſtis Iuſtinian. lib. 1. fol. 6. nu. 25. vn-
 de nil mirum, ſi bellorum quoque iura ſan-
 cita reperiantur, vt conſtat ex Pandeſtar. tit.
de re militari, & ex cap. *iur militare* 1. *di-*
ſtinct. vbi ex Iſidoro lib. 3. etymologiarum
 cap. 7. *iur militare eſt belli inferendi ſolemnita-*
tas, iudicis faciendi nexus, ſigna dato egreſſio

in hostem, vel pugna commissio, item, signo dato receptio; item flagitij militaris disciplina, si locus deferatur: item stipendiorum modus, dignitatum gradus, premium honor; veluti cum corona, vel torques donantur; item prada decissio, & pro personarum qualitatibus, & laboribus iusta diuisio, ac Principis portio.

Cum itaque Paulus in *l. 1. de acquiren. posses.* dicat, bello capta fieri capientium, utique intelligendum est de bello iusto, nam capta, & occupata in bello iniusto, non fiunt capientium, sed restituenda sunt, *cap. sicut il 3. de iure iur.* & latè ostendit post alios antiquiores, Andr. Sicul. *in consil. 38. volam. 1.* neque enim fortitudo sine iustitia iustum præbet titulum, aut virtutis nomen, vel præmium meretur. Diu. Ambros. lib. 1. officior. cap. 35.

Quarè videndum est, quæ requirantur, ut bellum iustum esse dicatur, ut indè iustus acquisitionis sit titulus.

In bello autem iusto plura desiderantur, de quibus scribunt Hostiens. *in sum. de tre-gna, & pace, nn. 3. versic. quid sit iustum bellum.* Abb. *in dict. cap. sicut, nn. 7. de iure iuran.* Diu. Augustin. *libr. 22. contra Fan.*
sum

stum cap. 74. Diu. Thom. 2. 2. quæst. 40. artic.
 1. versic. respondeo, dicendum. Nauar. in
 cap. contrarium, de pœnitent. distinct. 5. nu.
 4. Didac. Couar. in cap. peccatum 2. part.
 relect. §. 9. de regul. iur. in 6. Petr. Gregor.
 Tholosan. de Republ. libr. 11. cap. 1. & syn-
 tagm. iur. libr. 19. cap. 2. nu. 3. Iacob. Me-
 nech. de præsum. libr. 6. præsumpt. 96. nu. 5.
 Mascard. de probationib. conclus. 168. nu. 2.
 Ioann. de Lignano in tractat. de bello, & duel-
 lo; Ioan. Lupus in tract. de bello, in princip.
 & in §. video omnia, & in §. si sumus in casu,
 nu. 6. Francisc. Arias pariter in tract. de bel-
 lo, nu. 158. Bartol. Castrenf. Alexan. & alij
 in dict. l. ex hoc iure. Aretin. in hac l. 1. nu. 8.
 Rip. nu. 68. versic. in dicas, & infra. Emil.
 Ferett. nu. 16. versic. bellum autem. Duaren.
 post init. versic. hostes. Alciat. nu. 11. versic.
 Dicetur autem. Anton. Zara in Anatome in-
 genior. sect. 2. membr. 15. de militia. Chri-
 stian. Liebenthal in Colleg. Politica disputat.
 14. de iur. belli nu. 14. Alb. Gen. sub eodem
 tit. libr. 1. cap. 7. Hug. Germanus libr. 1. &
 seqq. Henric. ad eundem, per tot. tractatum. Vi-
 cioria in relectione de iure belli. Ant. Coton,
 controuers. celebr. lib. 5. controuers. 11.

Primò autem requiritur, quod bellum sit decretum à Principe supremo, vt probatur in *l. hostes 24. ff. de captiu.* vbi ex Vlpiano lib. 1. institut. Hostes sunt, quibus bellum publicè Popul. Romanus decreuit, vel ipsi Pop. Romano: cæteri verò latrunculi, vel prædones appellantur. Similia scripsit Pomponius in *l. hostes. 118. ff. de verb. significat. lib. 2. ad Quint. Mutium*; Hostes, ait, sunt, qui nobis, aut quibus nos publicè bellum decernimus: quare iustum bellum non potest alius gerere nisi Princeps supremus, aut Populus liber, vt prænotauit Bartol. in dict. *l. hostes. de captiu.* & Marc. Anton. Peregrin. in tractat. de iure fisci lib. 1. tit. 1. nu. 15. Nam quando discordia est inter Principem, & suâ Remp. seditio est, sic inter ciues, & Remp. sicuti inter priuatas personas est rixa, vel duellum, S. Thom. 2. 2. quest. 42. art. 1. Hinc olim lege Sulpitia auctoritate Populi Romani bellum indictum fuit Philippo Macedoniæ Regi. Liu. lib. 31. & lege Gabinia aduersus Piratas demandatum fuit bellum. Gn. Pompeio, & eidem commissa Mithridati ei belli administratio lege Manilia. Alcon. Pedian. in Cornelianam. Cicero in orat. pro lege

lege Manilia. Cæteri latrones, aut prædones sunt. Latrones, & prædones differunt: Prædones vi, latrones infidijs, & fraude nituntur, quo nomine Accursium hæc nomina confundentem *in eadem l. hostes*, notauit Cuiacius. Sicuti prædones, & fures quoque differunt; fur rei mobilis tantum est, prædo verò magis propriè rei immobilis. Anton. Fab. *de error. Pragmaticor. decad. 26. error. 10. nu. 23.* Sed & Caius lib. 2. ad l. 12. tabul. scribit, eos, veteres, perduelles appellasse, quos nos dicimus hostes, per eam dictionem indicantes, cum quibus bellum esset, vt est text. *in l. quos nos. 234. ff. de verbor. significat.* Indè olim bellum dictum etiam duellum, quod inter duas partes agitaretur; vnde illud Horatij

Gracia Barbarie lento collisa duello.

& confert quod legitur *in cap. quid culpatur. 23. quest. 1. ibi, aliquo legitimo imperio iubente*; conferunt præterea quæ scribit Petr. Gilken. *ad l. iubemus. C. de Sacrosanct. Eccles. num. 7.*

De Summo Pontifice patet, qui certè superiorem habet neminem *cap. cuncta per mundum 17. 9. quest. 3. cap. solita. 6. de maior. & obed.*

*obed. extranag. vnā sanctam eodem tit. de maiorit. & obed. idque ostendit Barbat. in dict. cons. 38. De cuius suprema auctoritate, & summa potestate, & de translatione imperij in Germanos anno Domini 776. sedente Stephano, vel, vt alij existimant, Leone Ter-
tio, luculenter scribit Peregr. dict. libr. 1. de Iur. Fisc. tit. 2. nu. 3. & sequentib. Item Augustin. Barbof. in tract. de Iure Ecclesiastic. vniuers. lib. 1. cap. 2. Papa igitur non solum, vt Dominus temporalis ditionis Ecclesiasticæ, sed etiam, vt supremus Ecclesiæ pastor, si causa Ecclesiæ id exigat, bellum cum ipse mouere potest, tūm alios ciere, cum Sum. Pontifex, præter excelsum sacrorum imperium, ditiones multas eo iure possideat, quo cæteri Principes, quisque suas. vt testatur M. Ant. Marcell. de iure sacul. Roman. Pontifi. cap. 1. & extat Cælaris Delphini Parmensis, de Summo Romani Pontificis Principatu, & de ipsius temporali ditione, elegans demonstratio.*

Item de Imperatore liquet, in quem iura Populi Romani translata sunt, *l. 1. ff. de constitut. Princ. lege, scilicet Regia, quæ & lex imperij dicitur ab Alexandro Imperatore in*

l. 3. C. de testament. vt aduertit Iacob. Gu-
therius, de offic. Dom. August. libr. 1. cap. 31.
cum emanauerit contra sacratas leges, & le-
ges 12. tab. & legem Valeriam, & legem
Porciam, & alias fouentes ius, & libertatem
Ciuum Romanorum, de quibus Paulus Ma-
nut. in opusculo, de legibus Romanis, fol. 37.

Sed & idem statuendum videtur de alijs
Principibus superiorem non habentibus, vt
argumentum suppeditat Petr. Gudelinus de
Iure nouissimo, libr. 5. cap. 2. & 3. quod an-
teà sensit Bartol. in dict. l. hostes. de captiu.
Castrenf. in dict. l. ex hoc iure. Abb. in dict.
cap. sicut. nu. 3. in fine, & nu. 8. vbi refert,
Reges Franciæ, & Reges Hispaniæ posse in-
dicere propriè bellum, quia habent iura
principis, nec possunt habere recursum ad
superiorem, cum illum non habeant in tem-
poralibus, vt eruditè ostendit etiam Couar.
in dict. §. 9. nu. 9. vsque in finem. Principis
enim supremi persona est veluti organum re-
ferens totam Rempubicam, vt inquit Bald.
in consil. 159. vol. 3. nu. 5.

Idem asserendum est etiam de Rep. Ve-
netorum, quorum in vno Reip. corpore vna
omnium ciuum voluntas est, vnus animus,
vna

vna mens; unum, & summum imperium; omnes Principes, nemo Dominus; eos indicare iustum bellum testatur, post alios, Petrin. Bell. in tract. de re militari par. 1. tit. 1. nu. 2. & esse de iure liberos, nec superiorem recognoscere, scripsit Bald. in Rubr. ff. de rer. diuis. nu. 8. & refert Ias. in dict. l. ex hoc iure. n. 26. & in l. cunctos populos, in 1. lect. nu. 11. C. de Sum. Trin. & Fid. cath. & diximus ad l. re coniuncti. ff. de legat. 3. cap. 16. nu. 3. Quia eorum Ciuitas fundata est in mari, idque firmarunt etiam in suis responsis, Ruin. in cons. 66. vol. 3. init. & nu. 8. post Fulgos. Roman. Socin. Paris. & alios, Menochius in cons. 2. n. 63. & in cons. 702. nu. 85. & eleganter asseruit Theodor. Gransuvinckel Delphensis I. C. in tract. qui inscribitur, *Libertas Veneta, siue Venetorum in se, ac suos, impetrandi ius.*

Igitur Ciuitates, & Principes superiorem recognoscentes inter se bellum gerere nequeunt, quod notauit Bartol. in dict. l. hostes. nu. 16. vers. breuiter. & cessat postliminium, nec capta fiunt capientium: & ex hoc respondit Franc. Aretinus in cons. 14. nu. 6. Bellum olim susceptum inter duos, Germaniæ vnum,

alterum verò Italiae, Principes, fuiſſe iniuſtum, cum vterque recognoſceret Cæſaream maiestatem, quod reſert etiam Menoch. *diſt. præf. 96. nu. 5.* Et quidem, Reſpublicas, & Principes, qui habent ſuperiorem in temporalibus, non habere auctoritatem inferendi bellum propter illatam iniuriam, eſt cõis. DD. ſententia, & ratio eſt, quia iſti poſſunt petere iniuriæ recompensationem coràm ſuperiore, ſeruato iuris ordine: Aduertit tamen Victoria *in relect. de Iur. bell. nu. 9.* & Pat. Molin. *diſp. 100.* conſuetudinem præſcriptam poſſe tribuere alicui Principi auctoritatem indicendi bellum, & ità Caſtro, *de iuſta hæreticor. punitione, lib. 2. cap. 14.* docet, aliquos Principes Italiae antiqua conſuetudine hanc obtinere auctoritatem. Non ſecus conſoederationes inter Ciuitates ſuperiorem habentes illicitæ ſunt. Bartol. *in extrauag. qui ſunt Rebell. in verb. occultè.* Raph. Cum. *in conſ. 161. circa finem.* Licet Bald. *in cap. 1. §. conuenticulas. de pac. iur. firm. nu. 4. in fin.* excuſare geſtiat Italiae Ciuitates, quæ toedus inter ſe percufferant ad protegendum ſe, *ut ait*, ab oppreſſionibus Tyrannor. & iuſtitiam conſeruandam. Quod ſi bellum

bellum Principes inferiores gerere non possunt, minus poterunt priuatæ personæ, nec milites colligere, ac creare pedestres, vel equestres, vel eligere Tribunos, aut Centuriones, nisi de speciali Principis mandato: Milites enim à sola Republica armantur, & aluntur. *l. milites. 15. C. de re milit. lib. 12. l. iubemus. 5. C. de offic. magistr. officior. alioquin maiestatis crimine quis irretitur. l. 3, §. eadem lege. ff. ad l. Iul. maiest. vbi Martianus ait, quod lege Iulia maiestatis tenetur quis, quis iniussu Principis bellum gesserit, exercitum comparauerit, vel successor non tradiderit; Sic nemo potest munire castra sua in confinibus posita, inconsulto Principe, vt tradit Afflict. in c. 1. §. & bona comittentium. nu. 77. Quæ sint regal. Gig. in tract. de crimin. l. 1. §. maiest. tit. Qualiter, & à quib. quaest. 46. Tiber. Decian. in tract. crimin. libr. 7. tit. 33. nu. 7.*

Ratio autem potissima prædictorum ea est, quia huiusmodi subditorum conatus sunt seditionum initia, seditiones autem, quæ opponuntur publicæ quieti, ac politicæ concordie, primò parturiunt, mox pariunt bella ciuilia, cum subditi in Principem, aut in

ter ſe arma mouent : ſeditiones ſunt ſubiti ,
 ac violenti motus Pópuli , vel multitudinis
 in Principem , vel magiſtratum , & hi oriun-
 tur , ſicuti morbus in humano corpore , ex
 inopia , vel copia , vt monet Plato in 4. de
 Rep. & Ariſt. lib. 5. Politicor. & notauit Tho-
 lolan. de Rep. lib. 23. cap. 1. Exiſtimat Franc.
 Polletus Duaceniſis libr. 2. Hiſtor. Fori Ro-
 man. Patronorum , & Clientum conſuetu-
 dinem bellis ciuilibus initia , & robur dediſ-
 ſe . Neque enim priuati Ciues , aut Familiæ ,
 vel ipſæ Ciuitates Italix , aut Prouinciæ di-
 uerſarum fuiſſent Partium , niſi cum Patro-
 nis conſpiraffent . Sic Bononienses Antonio-
 rum Partes ſecuti . Sueton. in *Auguſto* . Et
 Claudius Druſus per Clientelas Italiam oc-
 cupare tentauit . *Idem in Tyberio* . De Sici-
 lia, Achaia, Lacedemoniis, teſtatur idem Sue-
 ton. & Plin. lib. 3. epiſt. ad Macrinum .
 Omnia autem in bellis ciuilibus miſera ſunt :
 Victoria ipſa nihil milerius ; nam & Boni , vi-
 ctiores , mali euadunt , coacti deteriora facere
 arbitrio eorum , per quos vicerunt , vt ele-
 ganter Cic. oſtendit in orat. pro M. Marcello .

Adeò autem Principi ſubiectis , ac Priua-
 tis hominibus decertare armis inhibituſt eſt ,

vt neque priuatim ex condicōto liceat experiri. Rixa propriè dicitur inter priuatos, paucorum scilicet, vel singulorum contra paucos, vel singulos, iuxta illud Prouerb. *Vir iracundus prouocat rixas*, & ex conuentione assumpta ad Duellum refertur; Duellum autem prohibitum utroque iure, Alciat. *de singulari certamine cap. 3. initio*, cuius vsum (cum origo sit antiquissima, ex gladiatoribus, scilicet, apud Mantineenses, vt referunt Hermippus & Ephorus) in Italiam Longobardi inuexerunt, sic vt Agilulfus Rex legibus quoque de eo cauerit, vt refert Bernard. Saccus libr. 9. Ticinens. historix; Duellum, inquam prohibitum. *l. vñc. C. de gladiator. lib. 11. Nouell. 85. de Armis. cap. monomachiam. 2. quæst. 5. Colleg. Politic. exercitat. 14. quæst. 1.* Et licet Bald. in *l. ex hoc iure. de Iust. & iur. in octaua quæst. nu. 19.* dicat quandòque licere ex maxima causa, & de licentia superioris, & ità consuluerit Dec. in *cons. 686. incipit, magnificus Pyrrhus*. Scribit tamen Alberic. in *suo Repertorio, in verbo, Duellum*, se bis consuluisse & Regi Hungarix, & Regi Hispaniarum, quod non poterant licitè Duellum concedere; Idque de

Iure Canonico certiffimum eſt, c. 1. & 2. de cleric. pugn. in duell. c. 1. de purgat. vulgar. adeò quod conſuetudo etiam in contrarium non valeat; idem Alberic. in l. qua actione, 7. §. ſi quis in colluctatione. nu. 8. verſ. & prædicta. ff. ad l. Aquil. & confert Vlpiani dictum in l. liber homo. ff. eod. ad l. Aquil. neminem ſcilicet, eſſe dominum membrorum ſuorum. Vnus excipiendus caſus, ſi in publico, & iuſto bello ſingulare cum aliquo hoſtium certamen proponeretur, quo virtutis, & pugnae genere uſi ſunt olim Horatij cum Curiatijs, item Valerius Coruinus, Scipio Æmilianus, & alij Romanorum, non tamen ſine Ducis licentia, ut Manlij Torquati memorabile probat exemplum; ideoque publicis, & alienis auſpitijs regeſta, Ioui Feretrio ſpolia non poſuerunt conſecranda, ut refert Valer. lib. 3. cap. 2. nu. 6. Sic Rogerius cum Rodomonte duello domicauit apud Arioſtum, & Tancredus cum Argante apud Taſſum, & olim Menelaus cum Paride, Hector cum Aiace, Æneas cum Diomede apud Homerum, & cum Turno apud Virgilium. Sic denique permiſſum legimus à ſupremis belli Ducibus poſteriori ætate tredecim Italis peculiare certamen

tamen cum totidem Gallis in Apulia anno 1503. vt narrat Sabellic. libr. secundo, Ennead. 11. Victores Itali extitere apud Barolum, vulgò Barletam, quorum nomina recenset Guicciardin. Histor. lib. 5.

Sed hic aduertendum, non omnes reos maiestatis perduelliones esse. Priuatus perduellio non est, nec latrones, nec Piratæ, cum quibus bellum non est, nisi in Remp. vel Principem hostili animo processerint; tunc perduelliones non iure, sed crimine, imò, & iure, quia crimine, vt ostendit Alciat. *in dict. l. quos nos. 234. ff. de V. signif.* Balduin. *in lib. singular. ad l. Iul. Maiest.* Hubert. Gyphan. *in §. publica autem. in verb. lex Iulia. inst. de publ. iudic.* Paul. Manut. *in libr. de legib. Roman. fol. 51,* vbi perduellio (quod omnium de maiestate criminum fuit atrocissimum) non à Prætore, sed à II Viris cognoscebatur: deinde ad Populum erat prouocatio, quod & Ciceronis oratio pro Rabitio perduellionis reo declarat, & Suetonius etiam tradidit. Idcò, si Vasallus, vt ligius moueat arma, contrà Principem, perduellio est; quod signauit etiam Bald. *in l. pen. nu. 4. C. de execut. rei iud.* & extat elegans commentatio

Poli-

Politica Henningi Arnſci Alberſtadienſis op-
 poſita quorundam ſcriptis, qui omnem Prin-
 cipum maiestatem ſubijciunt Ephorum, &
 Populi cenſuræ, qua nititur oſtendere aucto-
 ritatem Principis in populum ſemper inuiol-
 abilem. Iura Principatus illibata eſſe de-
 bent. Scribit Roland. Vallenſis *in conſ. 1.*
2. vol. 2. cui adhæret Cæphal. *in conſ. 468. nu.*
11. nec poſſe ipſum Principem in rebus, ac
 bonis, ſtatum ſuum, hoc eſt, imperij ius, gra-
 uiter lædere, quia eſſet ſuæ homicida digni-
 tatis, ſi ſui viſcera Principatus euilceraret;
 idque ſenſerunt antea Oldrad. Iaſ. Ruin. &
 alij. An autem ſubditi inuiti poſſint à Prin-
 cipe alienari, diſceptatio eſt inter noſtros.
 Non poſſe, videtur firmare textus. *in cap. 1.*
S. pratercā Ducatus, de prohib. feud. alien. per
Federic. ibi. nec feudum Dominus ad alium ſine
voluntate Vaſalli transferat. Hinc Bald. quo-
 que ſcripſit, Regem non poſſe alienare vnā
 de Ciuitatibus Regni, inuitis Ciuibus. Sed
 de hac re videnda ſunt ea, quæ dicit Pom-
 pon. I. C. *in l. inuitus. 34. ff. de fideicom. li-*
bertatib. & quæ ſcribit idem Roland. *in conſ.*
1. vol. 1. nu. 34. & nu. 81.

Ratio autem, cur ſupremi Principes poſ-
 ſint

sint armis decertare, & vim inferre, ea est, quia aliter suum ius persequi nequeunt, coguntur itaque manu, & viribus agere, quia non possunt iudicio, & iure ciuili, vt aduertit Cuiac. *in allegata l. ex hoc iure*. Princeps, sicuti punit subditos delinquentes criminaliter in iudicio, ita, decreto bello, fungitur vice ludicis criminalis in hostes, qui se, delinquendo, quasi iniuria affecto Principi, submiserunt. Etiam Iudex ordinarius, vbi ius suum exequi non potest, vtitur manu militari, vt dictum est ex *l. qui restituere ff. de rei vendicat.*

Debent tamen in controuersijs, & bellorum primordijs omnia prius tentari per disceptationem quandam, vt monet Auctor de Monarchia, & vltimum per praelium dimicandum, nam, & ex Terentio, *omnia prius experiri verbis, quam armis sapientem decet.* cum expetenda sit magis decernendi ratio, quam decertandi: ita Tullius, & Vegetius concordēs præcipiunt, hic in re militari, ille in officijs: quemadmodum in cura medicinali, ante ferrum, & ignem, omnia excutenda sunt, & ad hæc vltimò recurrendum: Adhibenda est in consilio capiendò prudentia,

vt in dando fides requiritur, atque religio :
Miſer eſt Princeps, apud quem vera reticen-
tur, vt inquit Capitolinus in Gordiano, ſed
& Xerſes reprehendendus, qui, conuocatis
Aſiæ Principibus, Græciam obruturus, *me-
mentote*, ait, *vobis eſſe parendum, non ſua-
dendum*. Non eſt cum iracundia, vel cupi-
ditate, quæ eſt inimica prudentiæ, ſtatuen-
dum; ſubſiſtere, procrastinare par eſt: Deli-
beratio ipſa differenda, protrahenda, mu-
tanda etiam quandoque. Mutare opinionem,
mutare conſilium ex cauſa, ſapientis animi
eſt, eſt inditium magni viri: Lubrici ſunt,
atque fallaces rerum humanarum euentus. Et
conſilia, temporum ſunt, quæ Tullio teſte,
in horas mutari ſolent. Senatus ipſe, Popu-
luſque Romanus quæ decreuerat, ſæpè au-
xit, minuit, emendauit, mutauit etiam, &
abrogauit non ſemel, vt teſtantur ſæpius
idem Cicero, & Liuius. Et quod dicebat
Onoſand. in Strategic. cap. 6. gradu lento eſ-
ſe ad prælium procedendum, accipiendum,
eſt etiam de bello luſcipiendo, & decernen-
do; cum viri fortes, ac iuſti ſimul, & ma-
gnanimi ſint bellatores potius, quam bella-
ces, hoc eſt in bellis gerendis feroces magis,
quàm

quàm petulantes, & proni in suscipiendis, & excitandis. Bellum enim, vt facile sumitur, sic agerrimè desinit. Nec ablimile fuit Tiberij dictum apud Tacitum 3. Anal. non esse vi, & imperio vtendum vbi legibus agi possit. Nam & ipsis supremis Principibus congruum sapius visum est, potius, quàm ruere in arma, subire iudicium, ex conuentione electo, vel Pontificis, vel alterius Principis, vel etiam Iuriconsultorum arbitrio.

Et hæc eadem est ratio, cur inferiores à Principe supremo bellum agitare nequeant, quia, vt dictum est, ius suum persequi possunt apud superiorem in iudicio, vt per D. Thom. dict. artic. 1. & Barbat. dict. cons. 38. Quod tamen egregiè limitat Socin. in cons. 68. nu. 63. vol. 3. vt non procedat, si agatur ad defensionem, est enim, vt dicebat ille, *semper iustum bellum, quibus est necessarium*. Item, si Principis copia haberi non possit, vel negligeret, & spes deesset iustitiæ consequendæ, Victoria in relectione, de Iur. belli, dict. nu. 9. Tunc enim necessitas licitam excusationis causam præstaret, quæ non temerè ponitur inter iuris constituendi causas. l. 2. S. deinde, quia, ibi, *necessitas ipsa curam Reipublicæ*.

publica ad Senatam detulit, & §. nouiſſimè, ibi, *ut eſſet neceſſe Reipublica per vnum conſuli. ff. de origin. Iur.* & obſeruauit Iacob. Gothophred. *ad l. quiſquis. C. ad l. Iul. Maieſt. cap. 16.* nam & iuris gentium eſt, quod ex neceſſitate inducitur. §. *ius autem gentium. ibi, & humanis neceſſitatibus. inſt. de Iure nat. gent. & ciuil.* Quatè, cum triplex ſit bellum, *Vindicatiuum, Deſenſuum, & Punitiuum*: Primum, quod eſt offenſiuum, & aggreſſiuum dicitur in ſatiſfactionem iniuriæ, & eſt actus iuſtitia vindicatiuæ, non aliàs, quam publica, & ſuprema auctoritate geritur. Secundum quandoquè & interioribus licitum, nam etiam priuatis non denegatur deſenſio, dict. *l. ut vim. ff. de inſt. & iur.* Tertium verò propriè bellum non eſt, cum punitio ad executionem imperij, & iuriſdictionem magis pertineat contrà ſubditos, nemo enim punire poteſt eum, qui ſibi ſubditus non eſt, *l. ult. ff. de Iuriſd. omn. iud.*

Secundò principaliter, ad hoc, ut bellum ſit iuſtum, vltra Principis auctoritatem, requiritur, quod adſit iuſta cauſa illud decernendi: Bellum enim aggreſſiuum, ut modo dictum eſt, actus eſt iuſtitia vindicatiuæ, quo

quo hominēs grauissimis poenis mulctantur, scilicet, morte, seruitute, iactura bonorum, ideò supponit culpam, & grauem iniuriam illatam, vt innuit August. *in cap. Domin. noster. 23. q. 2.* veluti, si ciuitas, quæ bello petenda est, vel vindicare neglexerit quod à suis improbè factum est, vel reddere quod per iniuriam ablatum est. Constat, iniuriam illatam resarcire, vel imminetē impedire, iustam esse causam belli, & vnam quandoque in armis esse salutem, vt est apud Tacitum, sed ea consilio temperanda. An verò & vlcisci liceat, in quæstionem vertit Coninch. *disput. 31. dub. 2. nu. 24.* quia auctoritas puniendi non potest esse, nisi in superiori respectu inferioris, ac proindē, cum vnus Princeps supremus non sit superior respectu alterius, non potest illum punire: Contrarium tamen tradunt ferè omnes DD. Bannez *quest. 40. artic. 1. dub. 3.* Lorca *disput. 52. nu. 2.* Molin. *disput. 102.* Victoria *in eadem relectione, de Iur. belli.* Suarez *Disput. 13.* Tannerus *disput. 2. quest. 6. dub. 3.* Granad. *Disp. 4. sect. 3.* Palao *disp. 5. punct. 3.* Quia alias Princeps impunè iniuria afficeretur, quod est cōtrā naturæ ius, & iustitię normam,

cuius

cuius primum munus eſt , vt ne cui quis nō
ceat , vt inquit Tullius , niſi lateſſitus iniuria ;
nec poſſet aliàs Princeps ſuis ſubditis rectè
conſulere ; Et ad rationem in contrarium ad-
ductam dicatur , Principem offeſum in ordi-
ne ad ſumendam vindictam , eſſe Iudicem ,
offeſum verò illi ſubditum , non ratione
perſonæ , ſed ratione delicti , ob ius alterius
violatum : Ex huiusmodi itaque cauſis lici-
tum eſſet bellum ; nām aliàs , cum cognatio-
nem quandam natura inter homines compa-
rauerit , hominem homini nocere , inſidiari ,
neſas eſt , vt ſuprà dicebamus ; nec etiam ani-
malia eiſdem ſpeciei inter ſe diſſident , niſi
pauca quædam , veluti apes , nec iſta aliter ,
quam ex cauſa , & ſi ità tulerit res . Natura
inter ſe homines inimici non ſunt , & natio-
num inter ſe ſine cauſa antipathia , non natu-
ræ ratio eſt , ſed vitium : Igitur iuſta exigitur
cauſa , cum quiſque ſua tenere debeat , non
aliena appetere , vel inuadere ; ex aliorum
enim incommodis ſua comparare commoda
(vt ait adoleſcens quidam Terentianus) ho-
minis videtur eſſe non liberaliter inſtituti , ne
boni quidem , vt aduertit Claudius Baduel-
us in opusculo , de officio Profeſſorum ; ad

Iaco-

Iacobum Cardinalem Sadoletum : Finitio-
 morum concordiae iura vi subuertere, ambi-
 tione polluere, belli causas eumentiri, in alic-
 na irruere nullo iure, nil aliud est, quàm ne-
 gare iura sibi nata, & nihil armis non arro-
 gare, vt inquit Poeta. Pulchrè Neptunus
 olim aduersus Eolum.

*Non illi imperium Pelagi, sauumq; tridentem,
 Sed mihi sorte datum; tenet ille immania faxa,
 Vestras, Eure, domos, illa se iacet in aula,
 Eolus, & clauso ventorum carcere regnet.*

Quod olim senserunt etiam duo illa philoso-
 phiae lumina Plato, & Aristoteles; Plato in
 primo Alcibiade dicebat, ad arma nos pro-
 uocari, quia vel decepti, vel coacti, vel ali-
 qua re priuati sumus. Aristoteles verò in
 peroratione Rhetoricorum, ait, bellum esse
 suscipiendum in eos, qui Rempublicam, aut
 eius siue amicos, siue socios iniuria violare
 moliuntur; Hoc & ratio doctis, & necessitas
 barbaris, & mos gentibus, & feris natura
 ipsa praescripsit, vt omnem semper vim qua-
 cunque possent ope à corpore, à vita sua pro-
 pulsarent, vt ex Cicerone deducit Io: Dart. ad
 caus. 23. qu. 1. cap. 1. de Iure bell. & pac. Di-
 xi iustum bellum in eos, qui nos iniuria vio-

lare moliantur, neque enim expectare vim præſentem debemus, tum tutius futuræ occurramus; Aiunt noſtri, ſatius eſſe, cauſam intactam ſeruare, quam poſt ipſam vulneratam, remedium quærere. Venienti, *inquit ille*, occurrite morbo. Sic ſerpentem, prius quàm læſerit, lædere geſtientem interficimus; Sic Lacedæmonij bellum ſuſceperunt contra Olynthios, qui ſubigendo vicinos, vndique ad remotiora ſemper progrediendo, finem bellorum non faciebant, neque potentiæ amplificandæ; & Hiero Carthaginenſes in bello iuuit, ne illis oppreſſis, Romani omnia poſſent, & meditata pericula inferrent. Hinc impendentia mala anteuergenda, & arma parantibus occurrendum, nam qui ſe armat, de bello creditur cogitare, vt conſiderat Alexand. *in conſ. 2. nu. 11. vol. 7.* Cum quiſtimetur, cogitandum de eo ſæpius eſt, quid poſſit facere, quàm quid debeat, vt inquit Cic. in orat. pro Quint. Suſpecta eſt ſemper nimia potentia, dum velle quis creditur, quod poſſe iudicatur: Hinc Lentuli dictum de Carthagine, *quoniam perfidiam vincere non poſſumus, debilitemus potentiam*; Nulla itaque tam efficax conſideratio,

ratio, quin id non vrgeat magis, ne hostis adeò magnus euadat, vt nos opprimere possit, si velit: & de hac re videndus est auctor *de Iur. bell. lib. 2. cap. 22.* & P. Cotton. *diff. controuerf. 11. nu. 27.*

Sed, & qui non repellit iniuriam à socijs, si potest, tam est in vitio, quam ille, qui facit, vt sensit D. Ambros. lib. 1. officior. cap. 36. Ferè semper hoc duplici titulo vsi Romani, vt aut pro salute arma caperent, aut prò fide; pro salute vbi eorum res ageretur; pro fide, vbi sociorum, & hæc fuit illa catena, quæ bella sæpè, & terras coniunxit, aut subiunxit. In amicis Regni, & imperij præsidia firma Castruccijs Castracan. Antelminellus Dux Lucensis diu dicebat, teste Nicolao Tegri: nò in eius vita. Cùm scædus olim percussissent Veneti cum Florentinis, & Mediolani Dux Florentinos infesto exercitu vexaret, teste M. Ant. Sabellic. Ennead. 10. lib. 1. Veneti Ducem admonitum, nec de bonis sociorū prædari desinentem bello aggressi, inter alia, An. 1426. Sabloneta Vrbe expulerunt, quam iure belli sic acquisitam, an. 1431. dono dederunt Ioanni Franc. Gonzaghæ, à quo peruenit ad Ducem Vespasianum, vt testatur

luculenter Menoch. in *conf.* 702. nu. 86. Hanc causam Romani alijs causis laepe etiã obtulerunt ad bella suscipienda. *Aperta*, inquit Dionysius, *Samnitici belli causa fuit defensio Lucanorum, quæ ob Societatem, honestatis speciem haberet; sed occulta, & quæ magis cogebat, fuit magna Samnitium potentia, & futura maior, si Lucani superati fuissent.*

Iusti cum iustis bellum non gerunt, ut ait Max. Tirus, *Sermon.* 14. nec nisi ex legitima, & iusta causa esse suscipiendum, fuit sententia Onolandi in *strategic.* cap. 4. quod ibi adnotavit Ioan. à Cokier, in verb. *equitatis ratione*. Similia expressit Isidorus lib. 18. *Etymologiar.* iustum, scilicet, bellum esse, quod ex edicto geritur de rebus repetendis, aut propulsandorum hostium causa, ut legitur in *cap. iustum bellum.* 23. *quest.* 2. Quamquam, si bellum exerceatur aduersus rebelles, videatur executio potius Iurisdictionis, quam iustum bellum, ut dictum est, ideòque capti serui capientium verè non fiunt, ut adnotavit Ioan. à Terra rubea in *tract. contra Rebelles, tertia part. artic.* 10. *conclus.* 13. cui adhæret Couar. in *dict. cap. peccatum, §. p. nn. 4. post init.* Et de iniusta sub-

subditorum causa aduersus Principem, eruditè idem Ioan. Dart. *dict. quest. 1. cap. 3. nu. 4.* & ex professo Henningius Arniseus *de auctoritate Principum in Populum semper inuiolabili*, Addendum hodiè, & in *Vasallos*: Olim, iure Romanorum, nulla fuerunt priuata territoria, nec vllæ priuatorum iurisdictiones; errauit glossa aliud existimans in *Novell. 80.* errauit cum ea Carolus in *conuetud. Parisien. §. 2. gloss. 4. nu. 9.* vt animaduertit Herald. *Quæstion. quotidianar. libr. 1. cap. 7.*

Scribit Herodotus, bellum stultè susceptum à Græcis fuisse propter malam mulierem, quæ vtique nec rapta fuisset, si rapi nolisset: sed vi raptam defendit Plutarchus, addo, & vi circumscripta, iustam fuisse belli causam, ob violatum hospitij ius, & magis corrupto animo, quam illo integro, cum persuadere plus sit, quam compelli, atque cogi sibi parere, vt inquit Vlpianus in *l. 1. versic. persuadere. ff. de seruo corrupt.*

Iustissima belli causa est, si pro patria suscipiatur; cari enim sunt parentes, cari liberi, & familiares, cari amici, & socij, sed omnes omnium caritates, si Tullio credimus,

una Patria complectitur. Parcat Pomponius, qui in *l. veluti. ff. de iustis. & iur.* dixit, parendum esse parentibus, & patriæ; melius dixisset, Patria primò, mox Parentibus, quia prima officia patriæ, secunda parentibus debentur: hinc Marcellus in *l. minimè. 35. ff. de religios. & sumpt. fun.* asserit, præmio afficiendum esse filium, qui patrem patriæ perniciem molientem occidisset. Sic proscripti, inimici patriæ pro hostibus habiti. Ioan. Grandis in tract. *de bello exulum, in proam. n. 2.* Petr. Franc. Passerinus *Problem. legal. 3. §. 2. nu. 20.* Ludouic. Guntherus, *de subst. Pupil. lib. 1. cap. 3. nu. 5.* Decius Consul caput suum pro salute Patriæ deuotum, Curtius se in profundum voraginis præcipitem dedit. L. Sicinius Romanorum fortissimus pro eadem centies, & vicies in aciem descendit, 36. spolia ex hostibus retulit, 8. ex prouocatione occidit, 45. vulnera pectore excepit, tergo nullum. Sententia Teucris in Vetere Tragœdia, Patriam esse ubicunq; bene est, à Lyfia oratore iure reprehenditur, ut refert Muretus *Variar. lection. lib. 2. cap. 3.* quandòque enim fortasse illud esse potest boni Viri, non boni Ciuis.

Inter

Inter causas legitimas inferendi belli, eā quoque præcipuè recensetur, si bellum contra Infideles, & à vera religione deuios, iniustos rerum ac prouinciarum occupatores, discernatur. Nam, cum ex constitutione D. Antonini, omnes, qui in orbe Romano sunt, ciues Romani esse intelligantur, *l. in in Vrbe Roma*, aliàs secundū Pand. Florēt. *in orbe Romano. q. ff. de stat. homin.* sequitur, hodiè, omnes Christi fideles, Populum Romanum esse, ideòque Turcis, & Saracenis indictum bellum iustum esse, & locum habere postliminium, & seruitutes, vñ firmauit Bartol. *in dict. l. hostes. ff. de captiu. nu. 8. in fine* & secutus est Alciat. *in l. hostes. de v. 5. nu. 2.* Couar. quoque admisit in 4. casibus, *in cap. peccatum. de reg. iur. in 6. §. 10.* non tamen ex eo solo, quod infideles sint. An autem præcisè propter religionem aliqui à mala ad bonam cogendi sint, differit Ioan. Dart. *dict. quest. 1. cap. 8.* vbi in specie Hæreticorum, verba recitat Saluiani, & D. Augustini de Manichæis loquentis, & ad Manichæos. Sed in proposito vid. text. *in cap. 13. §. moneantur. de hæretic. & in c. 5. distinct. 25. de Iudais.* & quæ scribit Alberic.

de hoc argumento. *libr. 1. cap. 9. & 10. & 11. & Anton. Coton. dict. controuers. 11. num. 25.*

Varia prætereà sunt causæ, ex quibus iustum dicitur bellum, quas cumulatè prosequuntur DD. & præsertim Ripa *hic nu. 69. & in allegatis locis D. Thom. dict. artic. 1. Tholosan. nu. 3. & 7. Nauar. nu. 5. Couar. nu. 2. versic. inter alias. Menoch. nu. 5. & 6. Læl. Mancin. Genial. Centur. 2. cap. 190. nu. 5. Ioan. Calvin. in Themid. Hebreo Rom. in cap. non occides, quibus præluxit Castrenſ. in dict. l. ex hoc iure. nu. 4. vbi pulchrè querit, an iusta esset causa stimulus gloriæ, & ampliandi imperij cupido. Hac olim incensus Alexander, cum ex Democrito, mundos innumerabiles esse, audiuiſſet, heu me miserum, *inquit*, quod nec vno quidem potitus sum. Eadem cupiditate ductus Ninus Assyriorum Rex rudes populos ad Lybiæ vsque terminos perdomuit, vt refert Iustin. lib. 1. hist. cap. 1. & Romani maximam orbis partem subegerunt, orientem scilicet, & occidentem, veluti, tunc, orbem vniuersum, vt ostendit idem Ioan. Dart. *de Urbicarijs, & suburbicarijs regionibus, & Ecclesijs, cap. 1. & 2. Cer-**

2. Certè fines Romanæ potentiaë fuerūt amplissimi ; Cùm maxima, & in culmine erat sub Augusto, termini fuerunt, ab Oriente Eufrates, à Meridie Nili cataractæ, & deserta Africæ, & mons Atlas; ab Occidente Oceanus; à Septentrione Danubius, & Rhenus: Ità Augustus bono consilio instituit claudere imperium naturæ limitibus, eosque muniuit militibus; sed Claudius postea in ipso Oceano adiecit imperio Britannias, Traianus ab Oriente Arabiam, Armeniam, Mesopotamiam; à Septentrione Daciam; ità prolatis sunt termini trans Eufratem ad Tigrim, & parte alia trans Danubium, & ad mare Rubrum.

Rectè scribit Polib. lib. 11. cap. 1. duplicem sæpè esse causam belli suscipiendi, vnā veram, quæ iniusta plerumque est, alteram, quæ prætendatur in speciem iustitiæ, vt supra etiam indicauimus; nec desunt exempla in eodem Alexandro aduersus Darium, & Romanis in secundo bello Punico. In summa, fortuna id æquius censetur, quod validius, inde euenit non semel, innocentiam potentia, & viribus frangi, ac debilitari, quæsito colore, &, vt est apud Senecam, cum sacri-

legia

legia minuta puniantur, magna, & publicā ferri in triumphis.

Ego sententiam pro victoribus recipiendam existimo, si bellum, non sola dominandi libidine, vt inquit Salustius, sed contrā infideles, veluti legitimos hostes, & occupatores iniustos decerneretur, cum quibus post liminium est, iuxta ea, quæ tradit Couar. *in dict. regula peccatum. §. 10.* Vel alia iusta causa: Tunc ius in armis, & lege quadam naturæ, viribus præcellentes dominari imbecillioribus, fas esse, quemadmodum Aristides dicebat in oratione ad Rhodios, & Brennus Senonum Regulus Legatis Romanorum respondit, qui, cum interrogaretur, qua ratione Clusium Etruriæ Urbem obsidione premeret; Iure naturali, *inquit*, hoc facio, quo inferior potentioni cedere iubetur, vt eleganter refert Alciar. *lib. 2. Paradoxor. cap. 21. n. 6. versic. libet obiter*, Nam, & paruulis piscibus velci maiores, legimus apud Varronem; Homerus quoq; Troianos Achillem fugientes, minoribus piscibus delphinum, ne ab ipso vorentur, fugientibus comparauit. Sic Romanorum imperium agnoscit Christus Dominus, dum dixit, *redate*
que

qua sunt Caesaris Casari, qua sunt Dei, Deo.

Sed, an, & quatenus iusta causa sit naturalis omnium mortalium cognatio, defendendi subditos alienos contra dominum, cum controuersia inciderit, de Republica, differit latè, & subtiliter Alberic. lib. 1. de Iure belli. cap. 16. De Subditis alienis contra dominum defendendis. Hug. lib. 2. cap. 25. Anton. Co. ton. d. l. 5. controuers. 11. nu. 33.

Dubitari præterea contingit, si hostium prouinciam Dux cum militibus vi ingressus fuerit, an totius prouinciæ possessionem iuste nactus videatur. Dissidium videtur inter nostros, videlicet inter Paulum, & Celsum. Paulus in l. 3. init. ff. de acquir. possess. ait, eum, qui fundum possidere velit, non omnes eius glebas circumambulare debere, sed sufficere quamlibet eius fundi partem introire, dum mente, ac cogitatione hac sit, ut totum fundum usque ad terminum possidere velit. Celsus verò in l. quod meo. 18. in fine, ait, quòd, si cum magna vi ingressus sit exercitus, eam tantummodo partem, quam intrauerit obtinet. Doctores distinguunt inter modum forentem acquirendi vacuam possessionem, & volente priore possidente, vel per vim, eodem

dem inuito. Ego in bello speciem habere non aliter crediderim Pauli sententiam, quam si & Prouinciæ Metropolim exercitus obtinuerit; Sic enim & caput hominis, vt principalior pars, trahit totius corporis religionem, ut idem Paulus scribit *in l. cum in diuersis. D. de relig. & sumptibus funerum*. totusque homo in capite esse intelligitur, ut ex Platone deducit Apul. de dogmat. Plat. In qua tamen re plurimum essent attendenda adminicula, & ex circumstantijs locorum, & temporum statuendum.

Tertiò principaliter, ultrà prædicta, requiritur in bello iusto recta bellantium intentio, qua scilicet, intenditur secundum D. Thomam *dict. artic. 1.* vel ut bonum promoueat, vel ut malum vitetur: idque relatum est *in cap. apud veros. 23. q. 1.* & huius intentionis scrutator est Deus. Finis, & obiectum belli, esse debet pax, quæ etiam iuris gentium est. *l. 1. ff. de pact.* Bellum ità suscipiendum, ut nihil aliud, nisi pax sine iniuria quæsita videatur, ità Cicero in 1. officior. Hug. *de iure belli, lib. 1. cap. 1.* Eant qui flagitia dominationis, ut cum Tacito loquar, prouehentes, foeda adulatione minutos Tyrannos instruunt,
non

non legitimos Principes . Fucus absit , fraus , ambitio , quæ , ut iura , probitatemque pol-
luunt , sic nec laudem habent , nec firmita-
tem . Dicat Mediolani Dux ille , qui in præ-
duri carceris prodigia incidit ; Dicat ille Cæ-
sar , qui , cum nimio astu , aut Cæsar esse vel-
let , aut nihil , utrumque fuit . Sit Princeps ,
qualis describitur apud Æschylum , Amphia-
raus , bona , scilicet , germinans consilia , vel
apud Thebanos Epaninondas , vel Cato siue
Porcius , siue Uticensis apud Romanos . Mul-
ta sunt , quæ in bellis culpantur , ut ait Augu-
stin. libr. 22. contra Faustum , nocendi cupi-
ditas , ulciscendi crudelitas , implacabilis ani-
mus , rebellandi feritas , dominandi libido ;
ex bellis omnia mala oriri , scribit etiam Bald.
in dict. l. ex hoc iure , nu. 17. constant enim
plurimum , euerfis urbibus , quod negotium ,
si Tertulliano credimus , sine Deorum iniuria
non est ; Cedes committuntur , strages mœ-
nium , ac templorum , & pares civium , ac
sacerdotum , nec dissimiles rapinæ sacrarum
diuitiarum , ac prophanarum ; non sexus , non
ætas periculo vacua ; mixta senum , ac iuve-
num densantur funera . Quid referam milita-
res labores , vigilias , frigoris , ac famis pa-
tient-

rientiam, cuius nouiſſime quoque in Breda-
 na obſidione apparuit veſtigium, in Spinolæ
 Caſtris, ubi, ut refert Hermannus Hugo, mi-
 lites cadauerum equinorum fruſta (miſeran-
 dum alimentum) in cibos partiebantur. Sola
 intentio proba tot mala temperat, ut bonum
 quærat, & arceatur malum, & breui in-
 commodo alta paretur quies. Quæ autem
 pax cum impijs foret, ſi bella non eſſent. Tri-
 tum eſt verbum illud, *ſi vis pacem, para bel-
 lum*: indè pueros ad ſpectandas pugnas eſſe
 ducendos, ſcripſit Plato in 5. de Republ. Sa-
 luſtius in Oratione ad Cæſarem aſſerebat, vi-
 ros cordatos ſapienter pacis intuitu, bellum
 gerere, & rectè dixit Epaminondas Menecli-
 di bellum diſſuadenti Thebanis, *οἷς νόμινε
 ſeruitutem imponis*. Caſſiodor. lib. 1. Variar.
 epist. 1. egregiè diſſerit de laudibus pacis,
 cuius tanta eſt vis, ut ad ipſam relata bello-
 rum mitelcant incommoda. Iure igitur in-
 Laicos pacis violatores iuriſdictionem nanci-
 ſcitur Eccleſia, ut prò ea tuenda poſſit adi-
 ri, ut tenuerunt Innocent. in cap. nouit. de
 indic. nu. 7. Abb. in dict. cap. ſicut. nu. 1. in
 fine, de iureiur. Felin. in Rubric. de treg. &
 pace. Et in cap. cum ſit. de for. competen. n. 43.

Martin. Lauden. *de confæder. quæst.* 22. Card.
Mantic. *de tac. & ambig. conuent. libr.* 27.
tit. 6. nu. 46.

Hinc milites in Republica necessarij, & nobiles existimati, vt refert Tiraquell. *de nobilit. cap.* 8. *nu.* 14. vbi illo vtitur Salustij loco in Catilinæ coniuratione. *Sic se quisque hostem ferire, muram ascendere conspici, dum tale facinus faceret, properabat; eas diuitias, tamque bonam famam, magnam nobilitatem putabant.* Quod tamen minus propriè dictum, vel accipiendum, scribit Cuiac. *lib.* 19. *quæst.* Papinia. licet alibi admittat, Tribunos militum esse laticlauios *ex l. 4. C. de militar. test.* Cerrè maiori curæ fuisse Principibus milites, quam paganos, quasi eidem Republicæ necessarios magis, scripsit idem Cuiac. *ad l. mulierem 14. ff. de his, quæ vt indignæ libr.* 33. *quæst. Papiniani.* Hinc nemo honestiorum accedere ad Rempublicam poterat, aut magistratum capere, nisi decem annos militasset. Hinc præterea scholæ militum institutæ, & redditus officiorum illis, qui inter statutos relati erant. Huiusmodi autem officiorum annui redditus, & legari poterant, & vendi. *l. mortuo bene. 50. S. 1. ff. de legato*

legat. 2. ibi, ſi teſſera, vel militia legata ſit. *l. Lucius Titius. 22. ff. eod.* ibi, militiam ſuam reliquit, & ibi, Lucius Titius militiam vendidit, & pretium exegit, alia loca non refero, quia ea diligenter enumerat Ioan. Harprecht, in *S. non ſolum. inſtit. de legat. nu. 20.* Sed & legionum fuit veteribus cura ingens, & ſollicitudo, quarum nomina Romæ in antiquo lapide extant, ut teſtatur Elias Schædus, de *Dls Germanis*, Syngram. 1. cap. 1. Fluxerunt ex eodem ſtudio pacis, bellicæ exercitationes etiam quieſcente bello, ut miles, quod in ſimulacro pugnæ didiciſſet, in vero certamine non perhorreſceret, ut ex Hieronimo refert Ioan. Schefferus, de militia nauali Veterum libr. 3. cap. 2. Quiſque miles quotidie omni alacritate tanquam à bello exercebatur, Tirones bis die, veterani ſemel, ut refert Lipſius; Inde campeſtres exercitationes in Suetonio, meditatio campeſtris in Plinio, inde ambulatio, decurfio, ſaltus, natatio, haſtilium, iaculorum, pilorum, ſagittarum miſſio: & inde militaris diſciplina acriter retenta, ut inquit Valerius, diſtributaque in Haſtatos, Principes, Triarios, ut eſt apud eundem Lipſium, de militia Romana lib.

lib. 4. & indè prouerbium, Res redijt ad Triarios. In militia, *ut ait ille*, bis peccare non licet. Narrat Polybius, Scipionem, capta Carthagine, copias nauticas quotidie exercitasse; Denique Spartæ omnia Decorum simulacra erant armata. Nicol. Cragius, de Republica Lacedæmonior. libr. 3. cap. 1. tab. 1. institut. 1. De certaminibus autem, item coronis sacris vid. Sueton. in Nerone. cap. 23. & 24. Donell. in l. commodis 40. ff. de re iudic. De vacantibus prætereà, & honorarijs, & prærogatiua militiæ, Iacob. Gucherrum, de off. Dom. Augustæ libr. 1. cap. 14.

Adeo autem iusta bella, & recta intentione suscepta, necessaria sunt, ut quandoque Deus ipsa imperauerit. cap. Dominus. 23. quest. 2. & iusserit prætereà Iosue insidias parare hostibus, ut ibidem refert Augustinus, & quidem, si licet in bello hostes occidere, ut victoria obtineatur, potius licebit decipere, nisi obftet data fides non decipiendi. Quando iustum est bellum, vtrum aperta pugna vel insidijs, & cuniculis quis vincat, nihil ad iustitiam interest, quod & Poeta illis verbis expressit; *Dolus an virtus, quis in hoste requirat.* Dolum Veteres etiam bonum
D dixe-

dixerunt, teſte Vlpiano in *l. 1. §. non fuit. ff. de dolo malo*. Pro ſolertia enim hoc nomen accipiebant, maximè, ſi aduerſus hoſtem latronemue quis machinaretur, ſed & contra eos, qui non ſunt hoſtes, vel latrones, licere dolum committere ad fraudem repellendam, ſcripſit Papinianus in *l. cum pater. 79. §. Tiſio. ff. de legat. 2.* dum aſſeruit, non videri dolo feciſſe eum, qui fraudem excluſerit: Dolum dolo elidere permiſſum eſt. Imò qui alterius dolum admittit crudelis, non pius eſt, cum fraudi indulgeat, & delictis occaſionem præbeat, *c. 1. & 3. 86. & cap. pervenit ad nos. 93. diſtinct.* Huiusmodi bellicas artes belli commenta dixit Ammianus, meditata Tacitus, artes imperatorias Liuius, ut obſervat Auctor de Arcanis Rerum publicarum lib. 1. cap. 2. Laudanda ſunt igitur in bello ea, per quæ hoſtes maximè decipiuntur, & amici plurimum iuvantur, quod Braſidas inquebat, ut ex Thucyd. libr. 5. recenſet Ioann. à Chokier in not. ad Onoſandr. Strategic. cap. 41. nu. 3.

Nequè enim ſtratagemata, quæ à plerisque quaſi bonæ fidei contraria reiſciuntur, ſi ſine perfidia exerceantur, damnari debent. Prudenter

denter Timotheus apud Polyœnum libr. 3.
præcepit Trierarchis , vt educerent naues
aduersus hostes , ac crebros motus , ac flexus
efficerent ; Hostes igitur remigando defati-
gati imbecilliter remos referebant . Timo-
theus recens cum implementis superueniens ,
& nauale prælium iniens victoriam adeptus
est , vt enarrat idem Ioan. Scheffer. de militia
nauali Veter. lib. 3. cap. 6. Apud Lacedæmo-
nios incruenta Victoria præstantior . Qui
stratagemate superassent , bouem , qui vi
aperta , gallum Marti sacrificabant , vt refert
idem Nicol. Cragius , de Republica Lacedœ-
mon. instit. 15. tab. 11.

Primus inter Græcos fallacijs , ac dolo in
bello vsus est Sisyphus , teste Homero . Sed
& Vlisse doli solertia gloriari solitum acce-
pimus , cuius stratagemata idem sæpius ce-
lebrauit Poeta . Postmodum id abiit in assi-
duam Ducum , & militum obseruantiam ;
Denique stratagematum opus octo libris
comprehensum idem Polyœnus auctor na-
tione Macedo , Vero , & Antonino Princi-
pibus dicauit . De ratione deducendorum
hostium in insidias , eleganter scripsit Domi-
nicus Cyllenius Græcus , de vëtere , & re

ſentiore ſcientia militari libr. 4. cap. 7. Machinarum verò origo, vt & plerorumque armorum, Moſi adſcribitur. Romani habuere ſub ipſis Regibus, & ſtatim poſt exactos Reges, A. V. 252. Inde & tormenta, veluti Aries, Catapultæ, Balliſtæ, Scorpiones, de quibus Ammianus, Tertullianus, Vegetius. Item Vrbium munitiones, ſubterraneæ ſubſtructiones, circuitiones, anfractus, de quibus Hippol. à Collibus, de incremētis vrbiū, c. 6.

Quartum iuſti belli requiſitum verſatur circà modum, & formam gerendi: exigitur enim vt præcedat diffidatio; Nullum bellum iuſtum, niſi antea indictum, & denunciatum. Tholoſan. *Syntagm. diſt. lib. 19. cap. 2. nu. 3.* Liuius refert, Romanos triumphum omninò non decreuiſſe, ſi bellum aut minus legitimè, aut non indictum fuiſſet. Quamvis Fatis fideret Æneas, tamen humanitatis eſſe duxit, ad Latinum Regem legatos mittere, ne clàm, & furtim eius fines inuadere videretur. Id Gallos quoque ſeruaviſſe, narrat idem Liuius Prim. Decad. libr. 5. Erant, inquit, qui ex templò Romam eundem cenſerent; vicere ſeniores, vt legati prius mitterentur Quæſtum iniurias, poſtulatūque, vt pro iure
gen-

gentium violato Fabij dederentur. Formam belli indicendi tradunt idem Liuius, & Fennestella: Fiebat conceptis verbis, immisso telo, vel hasta sanguine infecta, quod fufius explicat Dionis. Halicarnass. atque Plutarchus. Hinc Ifidorus *in dict. cap. ius militare* 1. *distinct.* dixit, ius militare esse belli inferendi solemnitatem, fœderis faciendi nexum, & *in dict. cap. iustum.* 23. *quest.* 2. ibi, *ex edicto*, alij legunt, *ex indicto*, alij, *ex predicto*. Necessè itaque est, decreta bella denunciari, quod apertè ostendit Iuris cons. *in dict. l. hostes. de captiu.* ibi, Populus Romanus publicè decreuit. & *in dict. l. hostes. de verb. significat.* ibi, publicè bellum decernimus. Publicè; est enim ius militare, ius belli inferendi, & finiendi, iuris publici pars, vt aduertit Hubert. Gyphan. *in §. ultim. instit. de iust. & iur.* idèò nil mirum, si palàm, publicè, ac ritè inferri debeat. Publici autem iuris esse constat, quia ad statum Reipublicæ spectat, Vult. *in dict. §. ultim.* quicquid ibidem Rittershusius hæset. Dixerit aliquis, ergo bellum Iuris civilis est, non Iuris gentium, quia ius publicum non propriè naturale est, non gentium, sed Civile. Connan,

Comment. lib. 1. cap. 4. Cuiac. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. Dicendum, bellum esse & iuris naturalis, & gentium, vt suprà diximus, origine, exercitio, effectu; rursus esse etiam iuris Ciuilis, publici tamen, non singulorum, sed Ciuitatis, atque ità publici collecti itidem ex naturalibus, & gentium præceptis, vt per Hotoman. Vult. & alios *in dict. §. ult. de iust. & iur.* quicquid dicat Cuiac. quem redarguit Ioan. Dart. in dissertatione, *de iure nat. gent. & ciu. cap. 4. & ult.* Publici itaque, & ciuilis auctoritate, vt dictum est; publici etiam & ciuilis effectu, & exercitio, nam & postliminij, & legis corneliæ fictiones iuris ciuilis sunt, & serui, aliàs iure gentium non incogniti, ab omni militia, iure ciuili abstinere debent, teste Martiano *in l. 11. ff. de re militari.* quemadmodum ante Romanos Cretenſes etiam, proprio iure, belli, & armorum tractationem ingenuis permittebant, seruis denegabant. Sic eisdem Romanis olim placitum, ne foeminae in Pro-
uinciam, in Castra traherentur, inesse mul-
lierum comitatu, quæ pacem luxu, bellum
formidine morentur, & Romanum agmen
ad similitudinem barbari in caſus conuer-
tant,

tant, vt ex Cccina refert Tacitus: Quod enim dicitur trito fermone prouerbio, silent iura, *silent ciuiles inter arma leges.* non omnino verum est. Quisque Populus sibi & in bello certa iura constituit. Silent quidem, inter arma, leges iudiciorum forensium, leges Paganorum, non leges militares, præcepta Ducum: Imò strictius legibus agitur cum militibus, quàm cum Paganis; In Foro, in iudicijs Paganorum tractatur mitius; inflectitur seueritas legum; equitas, benignitas spectatur, vt inquit Paulus *in l. in omnibus 9. ff. de regul. iur.* Hermogenianus *in l. interpretatione 42. ff. de pan.* In pace rigor est Tyranni, equitas boni Principis, vt innuit Constantinus *in l. 1. C. de legib.* Hinc summum ius, summa iniuria à Cicerone, summa crux à Columella, summa malitia à Terentio dicitur. In Castris verò ad amissim à militibus præcepta seruanda; habent & suas Castra leges; Arrius Menander libr. 3. de re militari, ait, quod omne, quod aliter, quàm disciplina militaris exigit, committitur, delictum est militis, *l. omne. 6. ff. de re militari.* Minimum soepe erratum vltimo supplicio expiandum, cum Reipublicæ sa-

Ius, ſpreto ſingulorum commodo, lex exiſtat ſupremā; ideò militariſ diſciplina acrius retinenda: Quis neſcit, locum in acie, vel præſidio militi ſeruandum fuiſſe, aut moriendum? itā inter armatos, qui terrent, niſi timent. Ait Suetonius, Cæſarem Auguſtum, cohortes, quæ loco tantum ceſſiſſent, decimatas, hordeo pauſiſſe. De poenis milit. eleganter Deſid. Herald. in animaduerſionib. in Salmas. ad Ius Attic. & Roman. lib. 3. cap. 13. Sed plena eſt exemplorum vetuſtas. Hinc Exauthorationes, Stipendia coercita, Ignominia, Fuſtes, Virgæ, Decimatio, terribile Romanorum, & commodum pariter inſtitutum: Potestas & in bello potestati ſubiecta, Miles Tribuno, Tribunus Duci ſubiſcitur; Ducem in ipſum imperium eſt Principis, vel Reipublicæ. Denique bella Iuris gentium ſunt reſpectu hoſtium, ſed & ciuiliſ reſpectu ciuium; Diffidatio autem apud Romanos iuris vtriuſque publicè enim bella decernebāt, ideſt per Fœciales, qui & Caduceatores belli, pœcilque interpretes erant, ſacri, & ſancti, quos ius gentium violari vetat. *l. ult. ff. de legationib. l. ſanctum. 8. ff. de rer. diuiſ.* Ius ſaciale pars erat iuris ſacri, iuris publici, nam

& Fœciales sacerdotes erant ; Et publicè ,
 idest per Pontifices . *l. in tantum. S. sacra. l. sacra ff. de rer. diuis. S. sacra. inst. eod.* Cuiac ,
in dict. l. hostes. ff. de Verb. significat. Fœcia-
 les non longè absunt à Legatis , vtrique
 inuiolabiles : Sed nec ipsi eos violare pos-
 sunt , ad quos missi sunt . Diffidationis autem
 bellicæ elegans exemplum deducitur ex an-
 tiquo auctore , quem refert Ioseph Scaliger .
in castigationib. ad Sext. Pompeium , in
verb. Bellona. Cum , inquit , Pyrrhi tempo-
 ribus aduersum transmarinum hostem bel-
 lum Romani gesturi essent , nec inuenirent lo-
 cum , vbi solemnitatem indicendi belli per
 fœciales celebrarent , dederunt operam , vt
 vnus de Pyrrhi militibus caperetur , quem
 fecerunt in circo Flaminio locum capere , vt
 quasi in hostili loco ius belli indicendi imple-
 rent . De militia verò nauali veterum , vt su-
 præ indicauius , eleganti stilo libros 4. scri-
 psit Ioannes Schefferus Argentoratensis .

A re militari in forum quoque irrepsit , in-
 uectusque fuit denunciandi mos , nam , vt
 bellorum , sic litium occasio fugienda ; uti-
 nam leges & paucas , & simplices habere-
 mus , quales Zeleucus Thurijs dedit , & Ro-
 mani

mani initio habuerunt. Certè iure ciuili optimū factū exiſtimatum eſt, ſi prius, quàm quis in ius vocetur, fiat denuntiatio, & editio actionis. *l. 1. ff. de edend. & alia exarentur*, quæ ad conſtituendum iudiciū præmitti ſolent, & olim fas erat, ad lites vel probè inſtituendas, vel etiam declinandas, vt explicat Marc. Anton. Caimus eleganter *ad tit. Cod. de iudic. verſic. Verum, vt omnia, & ad titul. de Pedan. iudicib. verſic. conſtituitur*. Priſca lingua, denūciare erat condicere: Vnde ex denunciatione actiones conditiones dicebantur. Ioan. Tauard. *in §. ſic itaque, verſic. appellamus. inſtitut. de actionib.* Idque non tantum erat in actionibus in perſonam, ſed etiam in rem, vt actor reo diem certum condiceret, ſiue denunciaret, quo in ius eſſet veniendum, vt teſtatur Alſcon. Pedian. in *tertia in Verrem*, & meminit Cicero in orat. pro Sext. Roſcio Comædo, vt prænotauit Hubert. Gyphan. *in dict. verſic. appellamus*. Sed nec interpretibus noſtris fuit ignotum, hoc ius, qui ſcripſerunt, bellum eſſe illicitum, ſi ſit illatum non præcedente diffidatione: Ità Ioan. Andr. *in cap. 1. de homicid. in 6. Angel. in diſputat. quæ incipit. Renouata*
guer-

guerra. Arnald. Albertinus in Rubr. de Hæretic. in 6. quæst. 8. nu. 7. vbi ait, diffidationem esse fundatam in iure naturali, vt se præmunire possint hostes ad defensionem, quæ iuris naturalis est. dict. l. vt vim. ff. de iust. & iur. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadrup. pauper. feciss. dicat.

Non modo autem indiçtionem belli necessariam esse constat, sed & post ipsam congruum temporis spatium lapsum priusquam bellum geratur, vt postulatus deliberare possit, num sibi cedendum sit, vel contendendum: quod & in iudiciali contentione seruandum Vlpianus expressit in dict. l. 1. ff. de edend. Hinc subdolè, ac versutè nimis Cyrus Armenio Regi simul indixit, & intulit bellum, & à Romanis tertium bellum Punicum momento indiçtum, & illatum. Similia notauit Bald. in l. 2. C. de seruitut. & aqua. nu. 77. & in l. si manumissori. C. ac obseq. patron. præstand. & Ripa in hac l. 1. de acquir. possess. nu. 69. vbi limitat dupliciter; nisi diffidatio scilicet, esset facta à iure, vt dict. cap. 1. de homicid. & aduertit Bald. in dict. l. si manumissori. cum furtim, & clàm quandoque liceat consulere rebus suis. nam vt cita-

tic ex cauſa aliquando poteſt omitti, ità & belli denunciatio. Alciat. *conf. 9. lib. 3. nn. 22.* Vel finita tregua, ſecundum eundem Baldum *in tit. de pac. Conſtant. §. Vaſalli. verſic. admittatur.* Addendus tertius caſus, ſi bellum inferatur illis, qui id admiſerunt, vt inferentes alijs non denunciauerint, tunc enim æquo animo ferre debent, vt quod Iuris ipſi in alios ſtatuerint, eodem & ipſi utantur, arg. *l. 1. ff. quod quiſque iuris*, æquiſſima talionis lege, ne feceris alteri, quod tibi fieri nolis; Henr. Hennig. *ad Auctorem de Iure belli, & pac. lib. 1. cap. 2.*

Dixi, obſeruandum eſſe in bello modum, & formam, quod non ſolum ad diffidationem referendum eſt, ſed etiam ad exercitium, vt ſcilicet, non modò iuſtè, & ritè decernatur, ſed & iuſtè geratur & bellum, & prælium. Prælium non eſt idem, quod bellum, eſt belli effectus. Bellum eſt omnis ille ſtatus, dum conſiſtit exercitus, & cum hoſtibus pax non eſt. Prælium verò (in quo viri fortes, ut dicebat Caſtrucius, aut uincendum, aut moriendū exiſtimant, quippe qui ſummū diem neq; metuunt, neque optant) prælium, inquam, eſt ipſum certamen, hoſtiumque congreſſus, atque

que conflictus, ac belli discrimen, Ioan. Par-
 lador. *Differentiar. quotidianar. cap. 100. nu.*
 5. Nauar. *in cap. ita quorūdam. de iudic. in*
decimo notab. nu. 5. Modo, vt bellum, ita
 prælium iustè geri debet, vi quidem, & ho-
 stiliter, addo & insidiosè, ac versutè, vt suprà
 diximus, non tamen crudeliter, non læsa fi-
 de, non subdolis mendacijs, foedifragis, non
 ruptis inducijs, foederibus, pactiōibus, non
 acerbè, non ueneficijs; fide sua hæc firma-
 uit Fabritius qui, teste Seneca, cū aduersus
 Pyrrhum castra moueret, sui animi esse du-
 xit, vt auro non vinci, sic veneno non vince-
 re, idèòque ad Pyrrhum reducendum cura-
 uit, qui cum veneno necaturum promiserat,
 idque factum laudatū est à Senatu. Leges ip-
 sæ iubent, infantes, deuos, adulteros occi-
 di gladio, non veneno, vt scribit Vlpian. lib.
 9. de offic. Procons. Veneficia Barbarorum
 sunt, sed nec omnium: Improbus Cleome-
 nes, improbi Thraces, qui in dies aliquot,
 cum essent pacti inducias, nocte interim ege-
 runt hostilia, quasi nox diei appellatione non
 contineretur; improbè sanè; quia, vt inquit
 Cicero, semper in fide quid senseris, non
 quid dixeris, cogitandum; sicut ex Theolo-
 gis

gis noſtris , cum iuratur , quacumque arte
 uerborum quiſque iuret , ità accipitur , ſicuti
 ille , cui iuratur , intelligit. *c. quacumque 22.
 quaſt. 5. D. Thom. 2. 2. quaſt. 89. artic. 7. ad
 quartum. Couar. de Paſt. par. 1. §. 5. num. 2.*
 Stratagema in bello admittitur , non perſi-
 dia : extra conuentionem hoſtem decipere
 permiſſum , in contrahendo mentiri , decipe-
 re , turpe , flagitiolum : ſic accipienda quæ
 ſcripſit Plato de Uliſſe , in Hipp. minore ,
 uel de mendacio , quæ Lucianus , quæ alij
 aſſerentes laude dignos , qui calliditate , &
 mendacio hoſtem feſſelerunt . Conſul Ro-
 manus ſeuerè nimis in Ætolos ultrò in fidem
 Populi Romani ſe dedentes egiſſe dicitur , cui
 Phaneas Ætolorum legationis princeps ſub-
 didit , non in ſeruitutem , ſed in fidem tuam
 nos tradidimus , ut ex Liu. refert Deſider.
 Herald. ad ius Atticum , & Romanum libr. 1.
 cap. 4. nu. 3. Humanior Cæſar , qui Bello-
 uacos benignè excipiendo poteſtatem , tremi-
 ſit , fidem retinuit , ut ſcriptum legimus , de
 bello Gallic. libr. 11. Hinc ad fidem ſeruan-
 dam inter hoſtes obſidum uſus . Obſides cap-
 tiui non ſunt , ſed eis aliquando comparan-
 tur . *L. Diuus Commodus. ff. de Iur. fiſſi. ne-*
que

que enim ipsi quoque testamentum facere possunt. l. obsides. ff. de testament. quia Ciues non sunt ibi, vbi sunt obsides. Obsides sunt, qui fidei publicæ conseruandæ causa Principi, aut Duci exercitus dantur, vt apud hostes sint. Hanc fidem fallere non licet, hinc captiuis fugere ius est, non ità obsidibus, quos fugientes ex Bodino, & alijs, licuit necare: exempla suggerunt Plutarch. & Liuius. Augustus fidem seruauit etiam latroni Crocotæ, vt ex Dione libr. 56. refert Ioan. à Chokier in Thesauro Politicor. Aphorism. nor. lib. 2. cap. 12. in fine. Sic Rolandus fidem dormienti Ferraguto exhibuit, vt testatur Turpinus in sua historia, cap. 17; Romani, & qui iure Romano nituntur iure ciuili cæteris gentibus præcellunt, iure gentium æquales sunt. Alciat. in l. quos nos. ff. de verb. signif. Indè fides hosti quoque data seruanda est. Duaren. ad l. 1. versic. admonet hic locus. ff. de pact. Diu. Ambrosi. libr. 1. officior. cap. 29. Hoc sensit belle Vlpianus in l. conuentio. num. init. eod. tit. de pact. dum publicas appellauit conuentiones & eas, quæ per Principem fiunt, & quoties inter se Duces bellî quædam paciscuntur, veluti, factis inducijs, quæ

quæ ex Varrone belli feriæ sunt, ne in præ-
sens, & breve tempus inuicem se laceſſerent.
*l. postliminium, init. versic. induciæ. ff. de
captiu.* Ducēs belli sunt, quorum auspicijs
bellum geritur. Liui. primæ Decad. lib. 4.
Eis data uidentur omnia, sine quibus bellum
tractari non potest, aut belli pars commissa,
nam, & cui iurisdictio concessa est, ea quo-
que concessa esse videntur, sine quibus iuris-
dictio ipsa explicari non potest, vt inquit Ia-
bolenus *in l. 2. ff. de Iurisd. omn. Iudic.* idem-
que fuit Pauli sensus *in l. ult. ff. de offi. eius,*
cui mand. est Iurisdict. Eleganter Virgilius
Æneid. 11.

*Bis senos pepigere dies, & pace sequeſtra
Per syluas Teucris, mistique impunè Latini
Errauere iugis.*

Supremi Ducis in bello auctoritas, cum sum-
mus Princeps vbique preſtò esse non possit,
necessaria est, vt ostendit Agathia scholasti-
cus, de imper. & rebus gest. Iustinian lib. 4.
fol. 114. nu. 20. Quod tamen ità intelli-
gitur, ne & ipsi Duces excedant propriæ au-
toritatis limites. Sicuti procurator, inſcio
domino, ità Dux belli, iniussu Principis, fa-
cultatē transigendi nō habet, *l. mandato gene-
rali.*

rali. ff. de procuratorib. l. nulli. ff. de transf.
 Muneris sui fines excedere semper inhibitum.
l. diligenter. ff. mandati ; sed maximè in bello.
l. 3. §. in bello. ff. de re militar. In bello,
 inquit Modestinus , qui rem prohibitam fecit,
 aut mandata non seruauit , capite punitur,
 etiam si res benè cesserit : potestas desideratur,
 nec sufficit causa , potestas autem non est,
 ubi mandatum deficit. Ideò Ducem belli
 ab alio præpositum nec pacem , nec ligam,
 nec treguam , (in longū scilicet tempus ,
gloss. in l. conuentionum. ff. de pact.) sine speciali
 mandato facere polse , consuluit Afflict.
in cap. 1. §. præterea Ducatus. nu. 15. de prohibit. feudi alienat. per Frideric. & pulchrè Roman. in consil. 115. incipit. Viso compromisso,
 nu. 2. Sic , non Turnus , sed Latinus , &
 Æneas foedera firmarunt apud Poetā . Quod
 adeò verum est , vt nec generali , & libero
 mandato contineatur facultas pacis sancien-
 dæ , vt aduersus Duarenū differit Alberic.
libr. 2. cap. 10. quod & mihi non displicet ,
 nisi casus præcipitis , & irreparabilis neces-
 sitatis proponeretur , cui quandoque succun-
 bendum , Iacob. Gothofred. *in l. quisquis. cap. 16. C. ad l. Iul. Maiestat.* nam nec Deos

ipſos cum neceſſitate pugnare, ſcripſit Platon in ſeptimo de legibus.

Iure igitur Senatus Romanus ratum non habuit ſœdus ab Hoſtilio cum Numantinis percuſſum, quemadmodum nec Camillus Dictator, pactionem factam cum Brenno Gallorum Duce. Deuiſtis, & pacem petentibus Macedonibus, Luc. Furio Purpureone, & Marco Claudio Marcello Coſſ. Q. Martius, & C. Atinius Tribuni Plebis, ad Populum tulere, vellent, iuberentue, cum Rege Philippo pacem eſſe. Liu. libr. 33. Agens Saluſtius de pace cum Iugurtha Numidarum Rege facta, Senatus, inquit, ita uti par fuerat, decreuit, ſuo, atque Populi iniuſſu, nullum potuiſſe ſœdus fieri. Fuit olim ius pacis penes Senatum, & Populum; Poſtquam Reipublicæ auctoritas detumuit, id iuris ceſſit in Principem, ſicut apud eundem eſt etiam ius belli. Almeric. Paſſarell. *lib. 2. de donationib. queſt. ult. nu. 52.* & diximus ſuprà. A Principe verò, vel auctoritate Principis pacta inita de ſœdere publico, de inducijs, etiam diuturnis, de tregua, & ſimilibus, bonæ fidei ſunt. Elbert. Leonin. emendat. libr. 2. cap. 6. nu. 24. & 25. Amplius dicendum,
ca,

ea, quamuis nuda, esse ad agendum effica-
cia, quia pacta publica non egent verborum
adminiculis, Bald. in c. 1. nu. 11. in fine. de
pact. Ias. in l. iuris gentium §. sed cum nulla.
nu. 23. ff. eod. tit. Aded autem Principi re-
seruata est suprema pacis auctoritas, ut pro
ea obtinenda possit remittere damna, & iniu-
rias subditorum; quia hoc publicam respicit
utilitatem. Bald. in l. bene à Zenone. nu. 2. in
fine. versic. quinimò. C. de quadrienn. prescript.
Angel. in l. conuentionum, in fine. ff. de pact.
vbi subdit, ita factum fuisse à Ciuitate Peru-
sij, quando pacem cum Ecclesia composuit:
quod prudenter notauit Card. Mantica. de Tacit.
& Ambig. conuent. libr. 27. tit. 3. nu. 14. Pa-
ce vero per Principem facta, non solum sub-
diti intelligi debent obstricti, verum etiam
successores, quia plerumque tam hæredi-
bus nostris, quam nobis met ipsis cauemus.
l. si pactum, in fine. ff. de probat. idem Man-
tic. dict. libr. 27. titul. 5. num. 1. & pax
perpetua esse debet, nam quæ durare nequit,
nec vere pax est, ut inquit Dionys. Halicar. lib.
6. ante finem, de pace cum Latinis sancita,
dum cælum, & terra eandem stationem obti-
neret. Sunt Principes, licet mortales, velu-

ti mundi aſtra, quorum aſpectu etiam rece-
dente, permanent, & perſeuerant effectus,
v̄t eleganter ſcripſit prudentia, & eloquentia
Senator inſignis Baptiſta Nanius, Venetæ
Hiſtoriæ libr. 1.

Eſt autem diſputatio inter noſtros, num
bellum in dubio iuſtum, vel iniuſtum cen-
ſeatur. Tenuit Hoſtienſis, omne bellum
præſumi iniuſtum, & ità ſenſit etiam Aretin.
in conſ. 14. nu. 7. quare Maſcard. *de probatio-
nib. concluſ. 168.* concluſionem poſuit, bel-
lum probari iniuſtum eo ipſo, quod iuſtum
non probetur, ideò *num. 2.* inferit, aſſerenti
eſſe iuſtum incumbere onus probandi, iuxtà
regulam *l. 2. ff. de proba.* de qua videndus
Harpprecht *in §. non ſolum. inſtitut. de legat.*
nu. 39. Barbatia & ipſe huic opinioni, & par-
ti adhæret *in dict. conſil. 38.* Excipit tamen
Papam, & Imperatorem, in quibus ait, præ-
ſumi iuſtum, non ſic in alijs, & ità firmat
num. 5. & 6.

Sed Abb. Panormitan. *in dict. cap. ſicut.*
nu. 13. tenet contrarium, præſumi ſcilicet iu-
ſtum in quolibet Principe ſuperiorem non
recognoſcente, & Abbatem rectius ſenſiſſe
ſcribit Menoch. dict. præſumpt. 9. nu. 4. ver-
ſic.

sic. rectius, lib. 6. Et hanc eandem partem tenere videtur etiam Decius *in cons. 691. nu. 4. ex cap. 1. 23. quest. 2.* vbi iustum bellum dicitur, quod ex edicto geritur, idest, ex auctoritate Principis. Quod tamen ita intelligendum est, vt non sola sufficiat auctoritas, nam nec Papa, nec Imperator eo ipso, quod sint supremi, possunt in inferiorem moueri, & bellum gerere, cum & ipsi iustæ causæ inniti debeant, & habeant potestatem pascendi, & rectè iudicandi, non autem delinquendi, & opprimendi, vt inquit Abbas *in dict. cap. sicut. nu. 12. versic. item dico.*

Illud autem, quod dictum est, iustum bellum in Principe superiorem non recognoscente, esse præsumendum, maximè procedit quò ad subiectos, & militantes prò eodem Principe: debent enim milites prò causa sui Ducis, & Principis præsumere, nec iura partium ipsi cognoscere, aut ventilare, cum ad eos id non pertineat, vt ostendit Alciat. *in hac eadem l. 1. nu. 11.* & probat text. *in cap. quid culpatur. 23. q. 1. in fine*, vbi ordo seruendi ostendit, & probat militem innocentem. Hinc Castrensi. *in dict. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. nu. 9.* scripsit, quod subditi,

qui mandato superioris bellum exercēt, etiā si sit iniustum respectu Principis, non tamen dicuntur iniuste bellare, sed iuste, nam & Baldus quandoque dixit, quod & si bellum non sit iustum in capite, tamen necessitas facit iustum in subditis, igitur, inquit Augustinus *in dict. cap. quid culpatur*, vir iustus, si forte sub Rege, homine etiā sacrilego, militet, rectē potest, illo iubente bellare, si quod iubetur, vel non esse contrā Dei praeceptum, certum est, vel, utrum sit, certum non est.

Sed hic posset aliquis non improbabiler dubitare, num inter Christi fideles iustum bellum censi possit.

Et quidem non pauca sunt, quae dubitationem mouere videntur. Nam bellum paci contrarium esse dignoscitur; Pax autem virtus esse videtur, ut in Psalmo, 121. Fiat pax in virtute tua. Bellum itaque vitium, & per consequens fugiendum. Præterea torneamenta prohibita sunt. c. 1. de torneament. Ergo fortius bella, quorum torneamenta imagines sunt. *Auth. multa magis. C. de Sacrosanct. Eccles.* Rursus, Bellum contrariari videtur Diuino praecepto, diligite inimicos

vestros. Et facit illud Matthei, 5. *non resisti-
te malo.* & illud, *date locum ira.* Et illud quo-
que, *omnis, qui accipit gladium, gladio peria-
bit.* Et quod varias peccandi illecebras, &
occasiones bella suppeditant, dùm omnia cæ-
dibus, rapinis, stupris commilcentur, ex qui-
bus Anabatistæ olim tenuerunt (& alij etiam
postea subdolè, & fallaciter, quos recensere
minimè necessarium est) non licere Christia-
nis bellum gerere; & eisdem fauere Tertul-
lianum de idololatria, & Lactantium Diuinar.
institution. libr. 5. refert Liebent. in Colleg.
Polit. exercitat. 13. quest. 5.

His tamen non obstantibus contrarium ue-
rius est, vt præter alios, tenuerunt D. Thom.
dict. quest. 40. artic. 1. Didac. Couar. in
dict. cap. peccatum. §. 10. Nauar. in dict. cap.
contrarium, de pœnitent. distinct. 5. nu. 9. &
Alciat. in dict. l. hostes, 118. ff. de verbor. si-
gnificat. Et facit quod legitur ex Diu. Au-
gust. in sermone, de puero Centurionis, in
cap. paratus, 23. quest. 1. Si Christiana di-
sciplina omnia bella culparet, hoc potius mi-
litibus consilium salutis petentibus, in Euan-
gelio diceretur, ut abijcerent arma, seque
militiæ omninò subtraherent; cum tamen

dicatur eis, neminem concuſſeritis, nulli calumniam feceritis, ſufficiant vobis ſtipendia ueſtra; Quibus proprium ſtipendium ſufficere præcepit, militare utique non prohibuit.

Et quidem Abraham uir ſanctiſſimus bella exercuit, fudit Aſſyrios, & Deo protegente cæteros hoſtes proſtigauit. *Genef. 14. Ioseph Antiquit. iudaic. lib. 1. cap. 18.* Item inſignes illi Moïſes, Iosue, Samſon, Gedeon, Machabæi, & alij multi, Deo aut probante, aut iubente, bella geſſerunt, & David ipſe, qui & Monomachiam tranſegit cum Golia gigante. *1. Reg. cap. 17.* Deniq; de bellis Iudæorum, quæ uaria, & magna fuerunt, ſcribit accuratè fanè, & diligenter Carol. Sigonius, de Rep. Hebræor. lib. 7. cap. 14.

Nec obſtant adducta in contrarium; Nàm ad primum reſpondetur, quod pax propriè uirtus non eſt, ſed uirtuti proxima, & ſocia, ſicuti de amicitia dicit Ariſtoteles in Eticis. Prætereà pax abſolutè bello contraria non eſt: imò belli, ſi eſt iuſtum, ſinis, & obiectū, bellum enim geritur, ut pax quærat, ut ſuprà dictum eſt, & pacis cauſa bellum eſſe ſuſcipiendum, illudque ad pacem, tanquam ad finem referendum, oſtendit Ariſtotel. libr.

7. Politicor. cap. 14. Simile est quod dicitur de motu; Motus in natura non propriè dicitur contrarius quieti, sed via ad quietem. Motus lapidis ad centrum non est quieti contrarius, sed uia, & medium ad obtinendum illam in centro, sic bellum pacem affectat, & quærit, nec est illi contrarium, nisi sit iniustum.

Ad secundum respondetur, torneamenta esse prohibita, tanquam periculosa, quod patet ex eo, quia hastiludia, quæ periculo vacant, non prohibentur, ut per Diu. Thomam in responsione *ad quartam*, & per Nauar. in responsione *ad sextam*.

Ad Tertium respondetur, adducta in contrarium esse seruanda, ut dicit idem Diu. Thomas, in præparatione animi, & de consilio, sed quandoque aliter esse agendum propter commune bonum, nam cui licentia iniquitatis eripitur, utiliter vincitur. Gladium autem sumendum non esse auctoritate priuata, sed bene publica, exponit idem Augustinus in secundo contra Manichæos. Et si olim homicidia in gladiatoribus honorabantur, ut refert Sext. Empiricus philosophus Pyrrhoniæ. Hypot. libr. 3. id iustius eueniet in publico

bello bello, etenim omni iure licitum est, se
 tueri, & libertatem suam defendere, quod
 nec Christiana lex nobis abstulit, vt testatur
 Alciat. *in dict. l. hostes. ante finem.* Quod
 adeò verum est, vt licitum videatur Christia-
 no Principi vtì milite etiam infideli, quod fec-
 isse Franciscum I. Galliarum Regem, nec
 iniuste, refert, & defendit Auctor Colleg.
 Politic. *exercitat. 14. quest. 6.* cum ignoscen-
 dum sit ei, qui qualitercumque sanguinem
 suum redemptum velit, *l. 1. ff. de bon. eor. qui
 ante sentent.* Sic Iulius II. Sum. Pontifex an-
 no 1510. pro sui defensione, & Ciuitatis Bo-
 noniæ equitum Turcharum turma, necessita-
 te urgente, dicitur vsus, vt historiæ referunt.
 Hoc autem, licet per se non sit illicitum, per
 accidens tamen sepè potest fieri illicitum, cum
 detur occasio templa, ac monasteria diripien-
 di, sacra prophanandi, virgines Deo dica-
 tas violandi, aliaque patrandi scelera, quæ
 maiora sunt mala quouis bono, quod ex bel-
 lo posset obtineri, cum infideles fidelibus at-
 que catholicis oppidò infesti censeantur, quia
 sunt diuersæ conuersationis, argumento text.
in c. laicos. 2. quest. 7. ideoque magna cautione
 adhibita, & in magna necessitate id admit-
 tendum,

tendum : An verò Principes possint ex iusta causa foedus cum infidelibus inire, & eorum auxilio tueri regna, & principatus suos, latè dissertit Tib. Decian. *in consf. 20. vol. 3.* quicquid eius dicta subuertere conetur auctor posterior *de Iur. bell. lib. 3. cap. 19.*

Quæ autem in bello committuntur etiã inter ipsos fideles, auarè, crudeliter, libidinose, sunt ex abusu singulorum militum, nec retardare debent publicum bonum, cui imputanda non sunt singulorum delicta, Bald. *in consf. 439. vol. 1.* Inter Christianos tamen, qui bello sunt capti, serui capientium non fiunt, nec pòstliminium locum habet, vt post Bartol. & alios aduertit Ioan. Parlador. *dict. cap. 110. nu. 13.* Et verè Christianorum bella esse omnino auertenda, si fieri possit, indicat egregiè Platonis sententia in V. de Republica, vbi ait, quod quoties Græcia aduersus Barbaros, vel Barbari ipsi contra Græcos pugnant, bellum, inquit, gerere asseremus, & hostes esse natura, & has inimicitias bella vocabimus : Quando verò Græci aduersus Græcos insurgunt, dicemus, eos quidem, natura amicos esse, morbo autem laborare, in hoc Græciam, & seditionibus agitari, seditio.

ditionem autem has inimicitias appellabimus, de quibus iam ſuprà aliquid diximus, & bellorum ciuiliū fontes eſſe, ex eodem Platone, Ariſtotele, & Cicerone deduximus. Satiuſ eſſe hominibus, aliquo naturæ, vel conſuetudinis vinculo coniunctis, beneficijs, quàm maleficijs certare, Rex olim Anglorum dicebat, vt refert Lambertus Schaſnaburgen. de reb. geſtis Germanorum, anno 1074.

Quod autem dictum eſt, inter Chriſtianos licitum dari bellum, intelligitur de Laicis, nam Clericis interdictum videtur manu propria belligerare, non quia peccatum ſit, ſed quia tale exercitium eorum ſtatui, & conditioni, vt indecorum, non conuenit. Non congruere firmat etiã Diu. Thomas *dict. artic. 40. queſt. 2.* Et facit quod dictum fuit Petro, conuerte gladium tuum in vaginam. Matth. 6. & quod habetur *canon. 1. queſt. 8. & ſequentib. cauſ. 23.* cùm ijs, quæ ſcribit Ioan. Dart. *ad dict. cauſ. 23. cap. 4.*

Poſſunt tamen Clerici bellantibus aſſiſtere, & inducere alios ad iuſtè bellandum, ſicuti in veteri lege mandabatur. *Iof. 6.* quod Sacerdotes ſacris buccinis in bello clangerent.

rent. Etiam Papa potest indicere bellum. *cap. igitur. dict. 23. quest. 8.* etiam contra Christianos laicos. *cap. pro humani, cum ibi notat. de homicid. in 6. Abb. in allegato c. sicut. sub. nu. 7. & infra*, & multò magis hortari, & mouere Principes seculares. Sic hortatu Hadriani Pontificis Carolus inclytus Pipini filius arma tulit contra Longobardos, vt refertur *in c. hortatu, ead. quest. 8.*

Denique pro coronide huius dissertationis videndum est, num bellum ex vtraque parte iustum, & licitum dici possit.

Communis opinio negatiua est, vt scribit Andr. Alciatus *Paradoxor. libr. 2. cap. ult.* Nam, cum hostes contrarij sibi sint, contraria habeant iura necesse est, quorum vnum sit iustum, iniustum alterum. Et est communis Theologor. sententia, non posse per se, & seclusa ignorantia, re ipsa esse iustum titulum vtriusque, quia, si constat de iure, & iustitia vnus partis, non licet in contrarium bellare.

Cæterum Fulgosius *in l. ex hoc iure nu. 1. & 2.* aliter statuit, imo scilicet bellum inter Populos, Regesque liberos posse vtrinque iustum existimari, cum iudex communis non existat, qui possit ciuilitè constituere: Vtendum

dum itaque eſt Iudice bello , auctore Luca-
no, vt quod captum eſt, veluti adiudicatum
cenſeatur à Deo : Hinc captæ Vrbes diripiun-
tur, vt inquit Liuius, deditæ non item, qua-
ſi transactione quæſitæ, non victoria. Eo-
rum, qui vicerunt, ſumma poteſtas in perſo-
nas, & Vrbes expugnatas. Perſonæ ſeruitu-
te de natura diſciuntur, & de perſonis fiunt
res. Vrbes & ipſæ deleri poſſunt, vrgente
aliqua cauſa, aliàs mitius, & humanius
agendum. Thæbæ ſubuerſæ, ac dirutæ quo-
niam Barbarorum, ac Perſarum partes ſecutæ
contrà Græciam communem patriam conſpi-
rarunt: ſimiliter Corinthus, vt cæteris Ciui-
tatibus res nouas molientibus metus impone-
retur, deleta à L. Mummio Achaico poſt an-
num ſuæ originis 452. & Carthago, diues
opū, vt ait Poeta, ſtudijsque aſperrima belli,
cum annos ſtetiſſet 667. aratrum paſſa, ac ve-
luti morte extincta eſt, vt ait Modesti-
nus *in l. ſi vſusfruct. ff. quib. mod. vſusfr. amitt.* quod
contra foederis legem egieſſet, vt narra: Flor.
lib.2. cap.15. Egregiè Philo Iudæus in contu-
maces hoſtes, & defeſtores hæc habet in libel-
lo de creatione Principis ætæ finē; Quod ſi ho-
ſtes obſtinati perſtiterint in eadem insolentia,

hostri forti animo rem gerant inuictæ iustitiæ
freti auxilijs, urbem quoque deleant incen-
dio, ne denuð belli sedes fiat hostibus, & vt
exemplo terreantur finitimi: quando homi-
num ingenium ex alienis calamitatibus soleat
discere modestiam. Sic Romanorum fuit
quanta beneficentia in supplices, tanta vti
peruicacia in hostes, belloque, pacique im-
ponere morem,

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Victoria prærogatiuâ dat Victoribus, qui suc-
cedunt in iura eorum, qui victi fuerunt; & si
omnia cæperunt Victores, veluti successores
vniuersales habentur, quasi victæ ciuitates
esse desierint, vt innuit Bald. *in cons.* 367. nu.
6. vol. 3. & victores sint ipsi à Deo vocati, à
quo pendet præliorum euentus, vt ex eodem
Lucano. *Victrix causa Dÿs placuit.* Deus
fortunæ Dux est, vt ex Seneca refert Baldus,
teste Ioan. Harpprecht *in §. optionis. inst. de*
legat. nu. 15. & aduertit Agathias, de imper.
& reb. gest. Iustinian. libr. 3. fol. 91. nu. 15.
Nullum itaque ius armis potentius, quia qui-
vis viribus potior est, æquiora semper & fa-
cere, & dicere putatur, cum victor extiterit.
Hinc triumphantibus & olim, & hoc quoque
tem-

tempore per mœnia diruta in captas Urbes ingressus, sic teste Guicciardino idem Iulius Pontifex per captæ Mirandulæ mœnia inuectus.

Iudicio bellum in hoc quoque simile deprehenditur; In iudicio litigatores ante sententiam præstito iuramento calumniæ, iustè excipiunt, ut obleruant DD. *in Auth. offeratur. C. de lit. contestat.* confert text. *in l. fin. C. de transact. & in l. 1. ff. eod. tit.* ubi transactio ualet, tanquam de re dubia, & lite incerta: Promulgata uerò definitiua sententia, victor iustius egisse creditur, resque iudicata prò ueritate accipitur, ut scripsit Vlpian. libr. 1. ad L. Iuliam, & Papian., eiusque dictum refertur *in l. ingenuum. ff. de stat. homin. & in l. res iudicata. ff. de regul. iur.* Si tam Romani, quàm hostes ex bello lucrantur, & utrinque sunt postliminia, & seruitutes, apparet, æquo interim iure ceneri: & ità cum Raphaele Fulgosio tenuit etiam Alciatus *dict. cap. ultim. & in l. nostra. 1. num. 11.* ubi ait, non esse absurdum, propter ancipites sententias, virosque non iniustè belligerare.

Dubitatio in eo uersatur, quod quis non debet

debet sua mordicus inniti opinioni. *c. ne innitatis. de constitutionib.* Et ut quisque credat, suum Principem fouere bonam causam, non tamen idè existimet, hostem fouere malam, cum & ipse suos habeat sectatores, & quisque abundet in sensu suo. Nostro iudicio iniustam alunt causam Turcæ, & Saraceni, suo verò iustam, quod satis est in re, quæ iuris gentium regulis constituitur. Suum quisque bellum sacrum prædicat, hostes quisque suos impios dicitat, suam quisque causam sanctam appellat.

Mihi in hac re non displicet Didaci sententia in dict. regula peccatum. §. 10. nu. 6. vt opinio communis possit procedere quò ad veritatem, Fulgosij vero, & Alciati assertio secundum opinionem, quia, etiam si apud alterum existat iustitia belli, bona tamen, fide alter quoque potest belligerare, existimans bonam nutrire causam. Atquè ita posita ignorantia inuincibili facti, aut Iuris potest esse in parte, pro qua vera iustitia est, bellum iustum per se, ex altera itidem bellum iustum, id est excusatum à peccato bona fide, quia ignorantia inuincibilis excusat à dolo. Item saltem ex parte subditorum

sapè potest contingere, quod Princeps, qui gerit bellum iniustum, sciat iniustitiam belli; Tamen subditi bona fide possunt sequi Principem suum, & sic ex utraque parte subditi licitè pugnabunt, quod suprà etiam asseruimus. Eleganter Cicero in Orat. pro Marc. Marcell. de bello inter Cæsarem, & Pompeium; erat, *inquit*, obscuritas quædam, erat certamen inter clarissimos Duces, multi dubitabant, quid optimum esset, multi, quid sibi expediret, multi quid deceret, nonnulli etiam, quidliceret. Sic videmus, aliquid esse iustum, & iniustum, uel aliquid esse iustum, cuius contrarium sit iustius diuersis respectibus, ut deducit Ioan. Sichard. *ex l. exigendi. 12. C. de procuratorib. nu. 18.* ibi, *non iniuste* eum repellere potuit, & ibi, *sed multo iustius* fuit, huiusmodi defensionem audire. Iusto iustius, æquo æquius inueniri scripsit etiam Bald. *in cons. 133. vol. 5.* & ista est frequens ratio soluendi legum pugnas. Sic bellum, quod olim gerebant Iudæi contra Amorrhæos erat iustum propter Dei voluntatem eis manifestam, item iustum ex parte Amorrhæorum, qui Dei voluntatis ignari, se à Iudæorum inuasionem defendebat.

Et

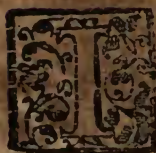
Et hæc satis de Iure belli, omnia subiicient
do censuræ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, à
cuius placitis uel latum unguem recedere,
in animo non est, uel in simili protestatus est
Decianus ciuis meus initio dicti consil. 20.
vol. 3. Hæc, inquam, satis ad Venetæ Reip.
belli, pacisque artibus inclytæ amplissimos
Senatores, per quandam ueluti causæ conie-
ctionem, & raptim, ad inuestigationem, non
ad fucum, & ostentationem, qui fuit olim,
sensus Alexandri Aphrodisæi in procemio li-
belli, de Fato, ad Seuerum, & Antoninum
Imperatores. L. D. 1678. Octobr.

AD SVMMVM PONTIFICEM
CLEMENTEM IX.

IACOBI CAIMI

Epistola Gratulatoria.

Nter publicas gratulationes, quibus Te sacrorum, & Orbis Regimini felicissimè, volente Deo, admotum, vniuersi lætantur, PATER BEATISSIME, votis quoque meis placida, iam olim Maiestas Tua, ac singularis humanitas viam aperuit, quibus tantum Bonum Christianæ Rei, ac seculo propè periclitanti nunc
tem-

temporis gratularer . Inexplicabili ;
ac poenè diuina Tua bonitate fre-
tus , si non fastidis pusillum homi-
nem inter Principes cultores tuos
admittere , purissimi affectus venerationem , meque ipsum ad sacra
vestigia procumbentem , Tibi Anti-
stiti summo , Diuinitati proximo ,
iterum humiliter sacro , dicoque ;
Quod satius esse duxi , quàm Te
pro æterna omnium salute excuban-
tem admiratione timidissima , solo-
que silentio venerari . Neque enim
sinè Numine factum existimo , vt
octaua à D. Antonij festiuitate die
Tibi Christiani orbis summa com-
mitteretur , vt ex hac Antenoris Ci-
uitate antiquissima , Romæ sorore ,
ad Romanæ Urbis felicitatem insi-
nuandam , & indè ad orbis læti-
tiam , auspiciū deduceretur . Sit

hoc felix, sit laustum omnibus; exi-
miam prudentiam Tuam cum incre-
dibili sapientia, ac pietate coniu-
ctam iam mortales venerantur leta-
bundi, iam Te Pastorem ostendis
Populorum peruigilem, longèque
præstantem, Principum simul Pa-
trem, & pauperum, vt ingenti ani-
mi alacritate, & bono omine Cle-
mentem appellari intellexerim, quem
pridem Clementissimum in hac cele-
bri Vniuersitate prædicaueram, &
Nonum, quem Musarum numerum
implentem, & exornantem agno-
ueram; deniq; Maximum, quem an-
teà Optimum orbis vniuersi consen-
sus declarauerat; cui soli difficilli-
mis hisce temporibus reseruatum à
Domino, inter luctantia Fidelium
Sceptra

Motos componere fluctus.

Do-

Dominus Te nobis , SANCTISSIME
PATER , exhibuit , excelsum veluti ,
& altius exaggeratum virtutum ra-
dijs Solem ad orientalis Lunæ cruo-
rem diluendum ; Dominus Te diu
fospitem faciat , Mecenatem haec-
nus , nunc Augustum . Sic voueo ,
vt positis armis , mitescat seculum ,
Orbisque discordijs fessus sub tanto
Principe iterum Iulias Leges exci-
piat , & bona fide Romam adoret .

Dat. Patavij , Idibus Iulij . 1667.

I N D E X

RERVVM MEMORABILIVM.

A Brahamus, & alij viri iusti bella gesserunt, au- spice Deo.	12
A ccursus notatus.	16. 17
A eneas ad Latinum misit legatos ante bellum.	52
A gilulfus Rex leges tulit de Duello.	23
A liena innadere iniquum.	32
A nabatistæ tenuerunt, non licere Christianis bel- lum gerere.	72
A ndreas Tiraquellus notatus.	47
A mor, & odium corrumpunt iudiciū.	81
A nimalia bruta sensum bellandi habent.	6
Læsa exercent arma naturalia.	9
A pes exemplum exhibent Monarchiæ.	10
A rma parantibus occurrendum.	34
A rma Romani capiebant, aut pro salute, aut pro fide.	35
A rma, & leges mutuo fouentur auxilio.	6
A rma naturalia lapides, lignum, ferrum.	7
A rtes Imperatoriæ.	50
A uctores tractantes de Iustitia belli.	13. 14
B aldus reiectus in materia Duelli.	28
Bella ex Iure gentium.	9
Item ex Iure naturali.	8
Perpetuò duratura.	12
Ciuiilia vnde oriantur.	21. 22
	De-

Memorabilium ;

Decerni solita per Fœciales.	36
Belli necessitas ,	11
Simulachrum in Foro .	6
Iustitia plura desiderat.	13
Finis , & obiectum .	44
Incommoda , & mala .	45
Commenta .	50
Bello iustè capta fieri capientium .	13
Bellorum abusus .	11
Iura quoque sancita .	12
Bellatores , & bellaces differunt :	28
Bellum quid .	12
Vndè dictum .	ibid.
Iustum , & iniustum .	11
Inter Deos agitari ex Philosophis , & Poetis .	5
Iustum non nisi à Principe supremo indictum .	15
Olim dictum & duellum .	16
Non nisi prius omnibus tēratīs suscipiendum .	27
Facile sumitur , agerrimè desinit .	29
Triplex , Vindicatiuum , Defensiuū , Punitiuū .	30
Vt sit iustum exigitur iusta causa .	ibid.
Aggressiuum , actus iustitiæ vindicatiue .	ibid.
Iustum contrā infideles .	39
Iuris naturalis , gentium , & ciuilis .	54
Agendum vi , & insidijs , non crudelitate , & perfidia .	61
In dubio iustum ne , an iniustum censendum .	68
Iustum in subditis , licet quandoque iniustum in capite .	70
Iustum nè inter Christi fideles .	70

Index Rerum

Rationes prò negatiua sententia .	71
An possit esse licitum ex vtraque parte .	77
Quandoque iustum vtrinque .	82
Beneficijs satius certare , quam maleficijs .	76
Bona fides excusat à dolo .	81
C Aput hominis trahit totius corporis religio- nem .	44
Carolus hortatu Hadriani bella gessit contrà Lon- gobardos .	77
Carthago cur aratrum passa .	78
Causæ iusti belli .	31. 36. 40
Causam belli sæpè duplicem .	41
Christiano Principi , an , & quando liceat vti milite infideli .	74
Ciuilium beliorum calamitas .	22
Claudius Britannias adiecit imperio .	41
Ciuitates subditæ confœderationum ius non ha- bent .	20
Clericis interdictum manu propria belligerare .	76
Colore quæsito innocentiam potentia frangi .	41
Communio rerum parit discordiam .	10
Consilia temporum sunt .	28
Consilio in capiendo prudentia , in dando fides re- quiritur .	28
Consilium ex causa mutare sapientis est .	ibid.
Consuetudo duelli reprobata .	24
Corinthus , & Thebæ cur subuersæ .	78
Curandum , ne hostis fiat ita magnus , vt possit nos opprimere .	35
D ecus non receptus in proposito duelli .	23

Memorabilium;

Deliberandum maturè,	28
Denunciandi mos in bello, & in foro,	57
Denunciatio forensis.	58
Deus Fortunæ dux.	79
Diffidatione omiſſa, bellum illicitum.	58
Diffidatio fundata in iure naturali.	59
Necessaria in iusto bello.	52
Diffidationis exemplum.	57
Diffidationi congruū tempus subdere necessariū.	69
Disciplina militaris acrius retinenda.	50
Diffidium inter Paulum, & Celsum, conciliatur.	43
Dolus bonus.	59
Dominiorum distinctio & ipsa parit discordiam.	11
Duellum utroque iure prohibitum.	23
Quid, ibidem. Origo, ibidem.	
Quando, & quatenus licitum.	24
Duellum 13. Itatorum cum totidem Gallis.	25
Ducum belli pactiones.	63
Duces belli quid possint.	64
E xercitus ingressus Prouinciam, quid possideat.	41
Eorum, qui vicerunt, summa potestas in personas, & res.	78
Equo equius inueniri.	82
Expectare vim præsentem quis non tenetur,	34
F allacis, & dolo qui in bello vsi.	51
Feminas in Prouinciam, in castra ducere inhiberum.	54
Fides hostibus data seruanda.	62
Finitimos bella sollicitans.	11

Index Rerum

Flagitia singulorum retardare non debent publicum bonum.	75
Fortes viri unum diem neque metuunt, neque optant.	60
Fulgosij opinio de bello vtrunque iusto.	77
Fundarum origo.	7
Funditores milites.	ibid.
G ladium sumere non licet auctoritate priuata, sed publica.	73
Gradu lento procedendum ad prælium, quomodo intelligendum.	28
Græcorum bellum cum Troianis, an rectè susceptum.	37
H omines inter se natura inimici non sunt.	32
Hostes qui dicantur.	15
Hostibus parcendum subiectis, obsistendum peruicacibus.	79
Hostiensis opinio, & aliorum reiecta, de iustitia belli.	68
I licitum fit per accidens quod non est illicitum per se.	74
Imperator iure Populi Romani utitur.	17
Indicendi belli forma.	53
Inferiores Principes cur belli ius non habeant.	29
Inferiorum Principum bellum quando iustum.	ibid.
Inimicus quid facere possit cogitandum, non quid debeat.	34
Iniuria etiam à socijs repellenda.	35
Insidijs, uti licitum in bello.	49
Intentio rectè bellantium,	44

Memorabilium.

L Abores militares.	48
Lactantius non receptus.	71
Larrones, & prædones differunt.	16
Leges bella temperant.	6
Leges filere inter arma, quomodo intelligendū.	55
Legibus ubi agi potest, cessare debet vis, & imperium.	29
Legibus strictius agitur cum militibus, quam cum Paganis.	55
Lentuli dictum de Carthagine.	34
Longobardi in Italiam inuexerant duellum.	23
M Acchiauellus redarguitur.	44. 45.
Machinarum origo.	52
Maiestatis rei non sunt omnes perduelliones.	25
Mandata in bello strictè intelligenda.	65
Manu militari vtuntur & Iudices.	7
Militia, prò tellera.	45
Militia accedere volentibus ad Remp. necessaria.	47
Militares exercitationes.	48
Milites nobiles existimari, & quatenus.	47
Milites Reip. necessarij.	ibid.
Milites maiori cura Principibus, quam pagani.	ib.
Militi bis peccare non licet.	49
Militum schola, prouentus.	47
Motus non est propriè contrarius quieti.	72
Multa sunt & iuris gentium, & naturalis.	9
N Ationum antipathia non naturæ ratio, sed vitium.	32
Necessitas inter iuris constituendi causas reponitur.	29. 30
	Noa

Index Rerum

Non semper idem vir bonus: & bonus ciuis.	38
O bfides qui.	63. 65
Offendentem Principem euadere subditum.	
offenso, ratione delicti.	32
Omnia necessitati subiecta.	65. 66
P acis in violatores iurisdictionem acquirit Ec- clesia.	46
Pacem Dux belli firmare nequit.	65
Pacis commendatio.	46
Pacta publica, etiam nuda efficacia.	67
Patria parentibus anteponenda.	38
Patriæ defensio iusta belli causa.	27
Patronorū, & clientū vsus, fomes bellorū ciuiliū.	22
Panē militares.	56
Perduelles qui.	16
Perduelliones non omnes rei maiestatis.	25
Pontifex summus belli indicendi ius habet.	17
Pontificis duplex potestas.	17
Pomponius I.C. notatus.	38
Potentia nimia suspecta.	34
Prædones, & fures differunt.	16
Prælium non idem quod bellum.	60
Princeps in bello fungitur vice iudicis criminalis in hostes.	27
Princeps miser; apud quem vera reticentur.	28
Principes habentes superiorē ius belli non habent.	19
Ratio. 20. declaratur.	ibid.
Principis persona refert Rempublicam.	18
Principatus iura nec Princeps minuire potest.	26
Principes veluti mundi Astra.	57. 68
Prin	

Memorabilium.

Principes an sœdus inire possint cum infidelibus. 75

Principum controuersia sæpè remissè Principibus,
vel Iurisconsultis. 29

Priuatæ personæ ius belli non habent. 31

Nec eorum, quæ ad bellum tendunt. ibid.

Priuatus nemo, incio Principe, castra munire potest. 21

Prouocatio armorū vndè ex Platone, & Aristot. 33

Questiones iuris soluendi ratio. 83

Ratio belli inter Principes. 37

Rebelles potius, quam bello, executione iurisdictionis coercentur. 30. 36

Reges Galliarum, Hispaniarum ius belli habent. 15

Rigor in pace Tyranni, equitas boni Principis. 55

Rixa propriè inter priuatos. 23

Ex conuentione assumpta, duellum. 15. 33

Romanæ potentia fines amplissimi. 41

Romani quandoque aperta causa belli occultam obrexerunt. 36

Romanorum fortissimus L. Sicinius. 38

Rolandus dormienti Ferraguto fidem seruauit. 63

Romani lege Populi bella decernebant. 15

Sacrilegia parua puniuntur, magna triūphant. 41

Seditio inter Principem, & Rempublicam. 15

Seditiones quid pariant. 21

Vndè oriantur. 22

Stratagemata in bello. 50

Non perfidia. 62

Subditi an inuiti possint à Principe alienari. 26

Sub.

Subditi quādoq; in bello iuuantes.	52
Sut diti, & milites præsumere debent pro causa sui Ducis, & Principis.	69
Subditi alieni, an contrā Dominū defendi possint.	73
Serui militare prohibiti apud Romanos, & Cretenfes.	84
T ertullianus non receptus.	71
Teucris sententia reiecta.	34
Traianus ampliavit imperium.	41
Transigendi ius Duces belli non habent.	64
Triūphantiu in victas vrbes ingressus per mœnia.	79
Tuicionē sui, & libertatis lex christiana permittit.	74
V eneficia in bello damnata.	61
Venetorum in socijs defendendis fides.	35
Venetorū Ciuitas fundata in mari, natura libera.	19
Ins belli indicendi habet.	ibid.
Victores veluti successores in iura hostium deutorum.	72
Victoria incruenta præstantior.	51
Vita hominis militia.	5
Diuisa in duo tempora, bellorum, & pacis.	6
Vim vi repellere, iuris naturalis.	9. 33
Vltio quatenus licita bello.	31
Vrbes captæ diripiuntur, deditæ non item.	78
X erxes reprehensus.	28

Errata Corrigit Legentis prudens humanitas

F I N I S.

